

شَرْحِ اِسْتِعْلَانِيَّة

جیب ساهر

سحر ایشیقلانیر

شعر مجموعه‌سی

آذربایجان خلق مدنیتی مستقل او جانی
۱۳۵۸

بېر نىچە گلەمە

آرتىق اوتۇز اىكى پايدىز اوقاتلىي و ياسلى پايدىزدان گئچىپ ، ھلەدە
يارارلار ساغالمايىپ . . . ھلەدە گونش بولۇت آلتىندا دىرىپ اوتۇز اىكى ايل
بۇندان اول گون باتارىكىن مشوقدىن قارا ئىللەر اسىدى ، توغان قوپىدا امىرى—
پايدىزمن گۈوجۈپەلە دوشىن اوردو سو يوردا قوندو ، باسقىن ائتدى . . .
بېر چوخ يوردلار تالاندى ، اوچاقلار سۈندو ، زمانە دۈندو . . .
قىرقىن دوشدو ، بېر خىلى ئالالار قارالچىكا ولدولار بېرچۈچۈشاڭلار
ايسە پەتىم قالدىلار
گىچە "شقق" را دىيودان ھاي— گوي سالدى . . .
. . . نە دئىيم ؟ . . . بېر نىچە آى ، روزگار دار آغا جىلارى قورولدو ،
ئولۇن ئولدو ، اتىن ايتدى ، سورگونە كىندى كىتتىدى . . .
فاشىستلىر آذربايچانجا نە قدر كتاب ، يازى وار ايدى چوواللارا .—
دولدو روپ ، (قىزىللىار يازىسى دئىيب) اودلادىلار . . .
دونيا ياخار سالدىلار . . .

xxx

اول آلاجاقلار ظن ائتدىلىركى ، آزاد خىلقلىرىن معرفت و كولتۇرونۇن
خزىنسى سايىللان آثارىنى ياندىپ ماقلە ، آذرى ائللىرىنى زىنجىروھ چىكىپ ،
دىللرىنى دەپپەشد بورە جىلەر ،
بوسىرادا بېرچوخ خائىن آپدىنلار يىمىز و بېر بارا يالئاق شاعىلرى يىمىزدە
اول دوقجا آغالارا حسن خدمت گو سىتىدىلر . . . عشق اولسۇن اوئلەرلا !
. . . بۇنلابىلە سوپق كوللار آلتىندا كۆزلىر قالدى . . . بودور كۆزلىر
قىزارىپ ، يوردلاردا توك لامبا يانىپ ، اوچاقلار قورولۇر ، سورگونلار ،
زىندانلىرى يوردا دۈنۈلۈر
اوۇن اىللەدىن سونرا ، اوقاتلىي فاجىەدىن سونرا دىبەسەن سەحر
ايشىقلانىپ ، بېر آز سونرا شقق داغلار يىمىزى بوبۇجا جاق و قىزىل گونش —
دوغاجاق

سحرا يشيقلا نير آچ پردهنى گۈزەل بىرآن
قارانلىغا آليشان گۈزلريم ايشيقلانسىن .
بىرآز اوذاقلارا كۈز تىك كى داغلار آردىندان
آزادلىغىن شقىنده قىزىل گو نش يانسىن .

ای آنا وطن

۱

بیللم باشین بلالی ایمیش ، اولدوزون سوئنوك ؟
 قان توفانی باشیندان آشان ای آنا وطن !
 یاسلی خزانلا سولدی مگر کوئیشنین ، باغین ؟
 گئتدی " موغانلی " غربته آه کوچدی " شاهسئون " .

توفان قوبیبدا سئل سولاری باسدی هریئری
 کول قالدی یوللار اوسته دئمک کوچدی کاروان .
 مسجد ده هرگئجه یاریسی یاندی تکچیراق
 بورد سوزلاری ، قوجا قلافدی ویرانهلو .. آمان .

" نبریز " ، " مند " ، " خوی " ایتیریپ قبله سین مگر ؟
 هرکس ناماز قیلیر بوزمان مشرقه ساری ؟
 " بابک " ، خلیفه لله دویوشدی اوردن زمان ،
 " خسرو لارا " باش ائمه ده ابندی اوغلولاری .

۲

گون رنگی ساچلارین ، داغیسیق یاسلی گوزلوبین
 سن آغلاما ، باهار بولونو آغلاسین ، بیراخ !
 مترقده توز نوتوبدی گونو غربه دؤن آنا !

بىرىباخ قىزىل شقق قىزارىپ ، ياندىرىپير چىراق .

دۇر آج قارالچىن ساخلاما عزا !
گوللو ، اىپكلى ئورپە گىنин موسى گلىرى
گئچمىشدى آىرىلىق گىچەسى ، دان ايشىقلانىر
بىرىباادە وئركى آب حياتىن قدحە دىر .

١٣٥٧ / آذر / ١٦

قصه شاهانه

۱

گوئزهليم دينله سنه قصه و افسانه دئييم ،
نه ديليقى ناغيلي ... قصه شاهانه دئييم :

نقل ائدهرلر : واريدى بيرگون ،

بيرگون يوخ ايدي .

بيرقوجا شاهوار ايدي ، مكت و مالي چوخ ايدي .

قوجامان ملكته وارث اولان آلكيان

خلقى ناراج ائلمىيركىن او اوتانماردى بيرآن .

خلق باشдан آشيريب شاختا - بوران

قارلى قىشى

ايىك باهار ياغدى بونون عالمه رحمت ياغيشى

بوغدا تىللندى ، زمان دوندى ، او جوزلاشدى چورك

باش يئره قويدى آغا جلال زمىدە آچدى چىچك .

شاه چوروک بوغداريندان ئونورى اولدى ملول .

چورمۇش بوغدايا هيئچ كىمسە دە وئرمىز قاراپول

۲

سلطانى گوردى دالىب فكره دئدى كوهنه وزير :
 (بىلمەيىردى كى اونون فكىنىدىر ، دردى ندىر ؟)
 - " كولگە لەميشدى شاهين گۈزلىرى ،
 دالغىندى ، ندن ؟
 دردىنى سوئيلە ، ائدەر چارە شاهىم
 چارە ائدهن ... "

دئدى : - " گىزلىين دىيىل آلاهدان
 آجانانه وزير ،
 نېيە گىزلىين قالاسىدىن بئلە افسانە وزير
 بوغدارلىرى منى غەلتىدىن ، آشۇتە قىلان
 چوروموش بوغدا لارى كىمىدى بوايراندا آلان ؟ "

(وزير)
 - " وجه گلەز چوروموش بوغدا بو عالمدە شەها !
 آمامان بىلدىگىمى تولكودە بىلەز ... اصلا !
 يوللا ئوز بوغدارلىرىن " تېرىزە " حاكم ساتاجاق
 ياپيا دا اولساچۇرەك ، جىييلاق آداملار آلاجاق ..
 بوغلارلىن ائشدى و گولدى اوzman شاه جەمان

- " ئورگە نېبسن - دئدى -

شیطانلیغى نامرد هارا دان ؟ "

۳

تبریز ين حاكمى " نئل " ووردى كى

- " اى عاليجاها !

مزده وئر تانزینين اول كوئلگەسىنە ،

سوئيلەشاها :

شاھپرست بندەلرین مشكلە دە تاپدى چارا .

آللاھين لعنتى قوندى دىيەسن بوغدادالرا

دارتدىلار ، بوغدادالارى پىشىدى چوئرەك

رنگى قارا

چوئەگى وئردىك آتا ، آت يئمە دى

ايت يئمەدى ...

تبریز اھلى سنه قوربان يئدى ده

" او ف دئمەدى ..."

بایاتیلار

اورتالىق كوئلگە لندى بىتل اسى گول اء لندى

ياربىزە قوناق گلدى چيراقلار شعلە لندى .

xxxxx

كۆلگەلر پرده ، پرده قولاق وئر يازىق دده

زىندا نا دوشۇنىزىن سولموشدى بىرگئىجە دە

xxxxx

يوللار دىير چالا - چولا ساغدان دوئن چاپاق سولا

گول كىمى جوانلىرى چوروتدو قىزىل قالا !

xxxxx

پرده دە دئىير بىرى - كىيم ئولموش ؟ كىمدىر دىيرى ؟

آخشامدى لامپا يانىر گوئرونور يارىسەن يئرى

xxxxx

كۆپكلر آلا - بولا خان قالا ، خاتون قالا

هر آخسام نئچە جوان او تورى قىزىل قالا !

xxxxx

آنالار ائدهملر آه " ائوين " ديو ايشكىجمەگاه

شهيدلر او سنه باخىن نختىنى قوربىدى شاه !

xxxxx

بىر يانار جەنم دىير او فورخونج ، قانلى " ائوين "

"ائويىنى "قوران نامىد يىخىلىسىن گۈرۈم ئويىسن !

xxxxx

ڭل اوونوت گول باھارا ؟
پاييز دىير درىن يارا
نه گۈزەل اوخور " سارا ".
قولاق وئر اوتايىلاردا

زنجيري قير

"ملانکولي" زنجيريin قير پرده آردى يوخدور بىرسىر

آج كتابى هر شئى بىل آيتالاردان توزلارى سىل

xxxxx

طاعتىنه گووه نمەدن گۈيدن رحمت دىلە نەمدەن

سن تورپاقدا باغچابىئجرىت قوى تانرىبىا فالسىن جىنت .

xxxxx

ايىانما چوخ يالان سۋەزە گون دوغارسا چارپار گۈزە

بو دونيانى آتما گۈزە ل آخرتە ساتما گۈزەل

شمالدان قوپان انقلاب توفانى

انقلاب توفانى شمالدان قوبوب
ئولوم يوخوسوندان سانكى اويانديق .
چخاركى اوزاقدان عصيان سيمشگى
قاپيمىزى دوءيوب ، چالدى بيرايشيق .

ائله دوشوندوک كى ظلمون ، ستمين
گؤنول آينايسيندان توزى سيليندى .
قارا زندانلاردا چورويمن انسان
باجادا گونشى گوروب ، سئويندى .

پاسلى ، بوز بولوتلار گئىي ئورتىركن
بيراولدوز دوغدى كى : اودلى ، قرمىزى .
انغلابىن سسى يانار داغ كىمى
سارسينتدى هريئرى " رشتى " ، " تبريزى "

تاريخين بومدهش گوجلى توفانى
دوسونجىدە سالدى هر بى ، خانى
حبيطانا بورك تىكىن " انگليس " دئدى :

دنیزلری آشیب شرقه گئده جک ،
" هندوچینه " ، " چینه " اثر ائدهه جک .

بیر قولدور تاپدی کی ، پاپاغی دری !
دئدی کی : - ئولكەنین مئشه ليكلرى
بوتون وئريملى يئر سنىنکى اولسون .

سنه اوخورام من ائله بيرافسون
باشين اوحالاردا گونشه دەير
كؤهنه فئوداللار سنه باش ائير
دنيله اي اصلاحىم ، گدىكلر قوردو ! .
سنه يارا دارام پولاد بير اوردو
قوى بزەنسىن " باشكىن " گوللەنسىن ده " قوم "
گل يارات شمالدا درين اوچوروم
قوش قوشوغىلدە گئجه بىلمىسىن
ائشىدمە سين ائللر انقلاب سىسىن .

٢

آياغا قالخاركن " شورا " ائللرى
" اميريالىزم " يىن اسدى سام يئللرى
ميمون كىمى شاه مىن اوپوندان چىخدى
آزادلىق آدىلا ، بوردلارى بىخدى ،

های - کوی سالدى هرگون بويادى گۈزلى ،
اووردى تخت اوسته ، فويدي تاج زد !

اونداكى جنوبدان سام يئلى اسدى
باش قالدىرىدى قولدور گدىگى كسى
اونداكى ايشيقى فارانلىق بوغدى
شاهلار شاهينيندا اينگى دوغدى . . .

٣

شمالدان بيرسحر دوغدى فيزيل گون
نهايىت باطله حق اولدى اوستون .
اونداكى سئل ، سولار گوللردن داشدى
شاهلار شاهى قاچىپ دىيزى آشدى .

عصيرلۇدنبرى كۈلە لېك ائدهن
"موغانلى" اكينجى ، چوبان "شاھىئون" ،
بوتون "آذر" ائلى قالخدى آياغا
سلام وئردى اسن قىزىل بايراغا .

٤

بىرايىل سونرا چوئىدىن سام يئلى اسدى
ارتىجاع ائللرین سىسينى كسى . . .

لakan شاعريم ! سن غم ائتمه بوگون

ده بیشمر زمانه دوئنر روزگار

بیلیرهم کی بونجا قارا گئجه‌نین

پرده سینده آیدین ، قیزیل سحروار . . .

قزوین ۱۳۳۰

تهران فوروردین ۱۳۵۰

وطن ماتمیندە

١

قىيسسا بير زماندا باهارتى
 چىچكلىمن گۈزەل يوردو مووز
 سوپىق قېرىستانا بىزەدى ،
 داغىلىدى دومان تك اوردو مووز .
 گون چىخاندان فارايىل اسىدى
 بىيخىلىدى قورفو مووز ، ائويمىز
 او دلاندى ، تالاندى " خوى " ، " تبوبىز "
 " اورمى " آخار سولار دىيارى
 گولى سولوب رىڭى ، سارالدى
 هر گون ، هر گئجه قاپىمىزدان
 آجليق ، ئولوم گىردى ايچرى .

هئچ او نو دولارمى او گونلر ؟
 جنوبا يوللانان سورگونلر
 كيم او نودا بىلر او قىشدا ؟
 آخشاما دك فاردا ، ياغىشدا
 قارا زىدانلارين ئونوندە
 يئره سريلن آرواتلارى !

۲

گوء رورکن قیرمیزی گون سوئندی
 "امپریالیزم" گولوب سئویندی ...
 اول دیشلری دوشموش کافتاپین
 گوء زی ئولیلرە ساتاشدی ...

"امپریالیزم" بیزه نه وئردی ؟

- فلاكت، آجليق و قارا گون
 قان ایزلرینه باخ بیر دوشون
 تانى دوشمانىنى ، ... ایلانى !
 سنین امگىنله بسلنمىش
 "پارازيت" ين اءتى و قانى ...

۳

گونشى گوءره بیلمز بايقوش
 قىزىل-چىن ، كوءپگى قودورتموش ،

او اميرى ، سلطانلارى
 قانادى آلتىبا آلمىسىدىر ...
 لakan ياندىرماعدان نه جىخار ؟

قیزیل قورقولاری کیم بیخار ؟
قارانلیقدان چیخان گونشلر
اونون قاماشدیرار گؤزونى .
او یارالى جاناوار کیمی
داشدان ، داشا چیرپار ئوزونى .

بیراخ چیرپسین ، چیوینسین شیطان
قوی محو اولسون ... اونو توتموش قان ...

قریوبین ۱۳۲۹

نهران فروردین ۱۳۵۰

قووالا دوشمانلارى !

١

قارانلىقلار اىچره ، قارداشيم
 هله گىزلەنېبىدىر ، قىزىل گون .
 باخ ، بوغسادا سنى قارانلىق
 قىرمىزى سحرى بىر دوشۇن .

زمانەتىن توتغۇن سحرى
 بىزىلرە دئىيىركى :- گل برى
 يئتمۇر داخمالاردا چىكىيەن
 سىخىيەتى لار ، دردلىر ... نە اىچىن ؟
 آياقلاريندا وار زنجىرلر
 ندىندير اولوبسان دربىر ؟

٢

سنин امگىنلە بزەنiz
 الوان اىپكلە " لالەزار ".
 اوتدوغون قانلاردىيىكى وزىر
 سرايىندا قىزىل گول آچار ...
 جنت تك ، باغ اىچره ، تىكدىيەن

سرايلاردا ياتار هر زنگين .

توزلى ، بيرتقيق چادر چوئللرده

آغىز آچىب سنى چاغىرار .

نسيم زنگينلىرى اوخشار كن

آغ يئل چادرىنى قاباردار .

٣

يئتمىر اوتدوغون اول قان ، قوروم

قاژدىغىن قويو بير اوچوروم

گؤى سولار اوستوندە چىرىپىيان

سننس پولاد گمى يارادان

سنپىن اوتدوغون توز ، تورپاڭلار

قىزىل ، گوموش اولوب توپلانار . . .

گئجه سونا چاتىپ . . . گوندوزدۇر

حقايق يولو باخ دوم - دوز دور . . .

قورسانلارى يورددان چىخاردىپ

قووالا ، قوالا سويا توءك !

آلقيشلاسين سنى ماوى گؤى .

قزوين ، اردبىهشت ۱۳۴۰

تهران ، فورىدين ۱۳۵۰

بیر اردبیللى شاعره

ئئى گون (نوروز)

١

ياد اءليله ويران اولان

يوردو اگر آباد ائتسك

قارا يئللر چوئلدن اءسمز ،

بايقوش يووا سالابيلمز .

قووالارسا ، ائللر اگر

مغرب زمين سگ بانلارين

بيزيم پئرده سورى ، سورى ايتلر گىزمز .

بايقوش گئجه آغلاسادا

گون چيخاركن ، ساري كۈنىك

طره قەبى

ۋئرەر بىزە گوللو باھار مۇدەسىنلى .

حياتينا قيمت وئرەن ، اوميدايىلە عۆمور سورەن

دىبلر گئجه سكوتوندا

يارپاقلارين خىشىلتىسىن ،

آخىب ، گئدەن سو سىسىنى ...

یئنى گونلر ياسلى ، غملى
 اولسا بوگون
 بير گون گلمىر امینم من
 ائللر گوئرور بير حقيقى یئنى گونى
 یئنى گونى ، قىزىل گونى
 بايرام توتار بىزىم ائللر ،
 گونش دوغار ايشيق ساچار .
 آخار چايلار ، جوشار سئللر
 ياي ، ياز اولسون ، خزان اولسون
 اسىر ائله
 البت زندان آغىز آچار ...
 ظلمه بويون اءينلره
 جلادلارين خنجرىندن
 شىمشك چاخار ...
 ۲
 منى آندىن عزيز قارداش
 فورخونج غملى سفريمده
 اولدون يولداش ...
 ياشا قارداش !
 سئوينج ايله ، اميد ايله .

دوشون بیر آز !

ئوز نسلینین وقارینى .

قویما خزان تباہ ائتسیسین

گنجلیگىنین باهارینى . . .

قارانلىقدا بوغولمادان

دور آياغا چيراق ياندىر

زندانى بىخ !

دام - باجادان ابلىسلرى

قویما گىرسىن . . .

زنجىرى قىر اسىر لرىن اياغىندان

قوى آنالار قره لچك اولماسىنلار ،

گولدن اينجه قىزكىلىنلر سولماسىنلار .

تهران ۱۳۴۷/۱/۱۲

آرزوی

ایسته‌رم غمی و توفانلی گنجه یولچولا را
بیر فانوس تک یادا قطب اولدوزی تک
رهبر اولام .

ایسته‌رم یای گونی چو لرده آخار
بیر سو اولوب ،

دوم — دوری گو زیاشی تک بولدا
چو خور ایچره دولام .

ایسته‌مم نقش و نگاریم قالا ،
شعریم او خونا

ایسته‌رم بیر سیزی ، حسرت تک
اوره کلرده قالام .

اونودورسا منی ائل ، چکمه‌سه تاریخ آدیمی
ایسته‌رم آی تکی بورد اوسته
گنجه شوق سلام .

تهران ۱۳۵۰/۱/۱۳

گۈيىدە اوچانلار

١

بىر گون وارميش ، بىر گون يوخموش
قاپ داغىندان اوچارميش قوش .
گۈزه گۈرونمهين بىر ائل
اوچوارميش گۈوهرىچىنلر .

گۈومر چىنلر يئره قونوب
قىزىللارنار گۈي اكىنلر . . .

آخىن - آخىن بوز بولوتلار
ترک ائدمىك گۈي خزرى
ايلىرىپىملار شاللاقلارمىش
گۈيىدە گزەن اپلىسلرى . . .

٢

بىر گون دئولر توخودولار
" سليمانا " اوچان خالجا ،
بىر گون " عيسى " گۈيىه اوچدى
اسىرلىكىدن دويوم آجا .
گونلر گىلدى ، ايلىر گئىجدى

كاروان قونوب ، كاروان كوءچدى

شاعر خيال قاناديلا

يئددى گؤيدە اوچار اولدى

شعرين دويان دئدى ؛ - شاعر

"باخ جنونا دوچار اولدى ..." .

خوليازده بير چوخلاري

اسانەلر يارانديلار .

" آندرومود " ي قوجاقلادى^١

كوءيدە گزەن گؤى آتلىلار ...

آيا سارى ، قىش گئجهسى

سفر ائتدى " ژولودن " لر .

گونلر گلېب ، ايللر گئچدى

١. آندرومود ، يونان اساطيرينه گوره ، " آندرومود " بىن گۈزەل اولماسيينا دىنيز

قىزلارى قىسفانىرلار دنىزلىرين شاهى بير ايلان گۈزەر بير آندرومودى

يئسين يو آرادا گۈزەيلرىن فەرمانى " پرسە " يئرە ئەنیب " آندرومود " ي

آسينىن تۈركىنە آلىپ گۈزەيلرە طرف آپارا .

بير چوخ ائللر يورددان كۈچدى ...

٣

" سووئت " لردن قاناتلاندى

گۈيده اوجان قەرمىنلار .

" بو اوچوشلار - سۆيلەدىلر -

كايياتين سرين آچار ... "

اسان اوغلو خوش ياشارك

اولدوزلاردا چادىر قورار .

اىلده شىمشك ابلىسلرى

يئىدن قوبى گۈيده وودار ...

آلقيش ، آلقيش او انسانا

اولدوزلارا قاناتلانا ،

خلقى اوددا گۈرەركن ، او

پروانه تك اوددا يانا ...

٤

قوى شيطانىن گولى سولسون

زولورن : مشهور فوانسه افسانەنويسي .

انسان "آيا" گئدهر اولسون

بلکه قانلى حادىملر
بونجا ، بونجا فاجىملر
تئزلىك ايله سونا چاتسىن
ائللر بلکه راحات ياتسىن . . .

شيطان "آيا" چىخار اولسا
زنگىنلرە بىر يول آچار
جهنمدىن گئچە گوندوز
يئر اوزونە آتش ساچار
آلقيش گوئىه اوچانلارا
حق قاپىسىن آچانلارا

۱۳۴۴/۴ قزوين

۱۳۴۸/۲ تهران

يورد ماهينى

ديلهرم بير پاييز گونو ،
سحر دوغسون قيزيل گونون
آل بايراغين ، قانات آچسيين
ايل - او بالار توتسون دوگون

ديلهرم اي گؤزهل يوردوم .
مراديينا خلقين يئتسين .
توز قونوبدور ساچلارينا
سيلكين ، سيلكين ، توزون گئدىسين .

چايلارين وار دريا - دريا ...
ندن سوسوز قالسىن ائللر؟
سن نسيمين قايناغى كن ،
ندن اسىن قارا يئللر؟

آرتىق سنه ياراشماز كى ،
پالچيق ائولر ، تورياق جادا
ندنديركى بير ساخسيبا ،
جواهرىن ساتدين يادا ؟

اسارتده ياشاديفين

گچميشرين غلتى دير .

يئتەر زندان ، يئتەر زنجير ،

زندانى بىخ ! زنجيري قىرا!

حیاتدیر آخار چشمہ

حیاتدیر آخار چشمہ

یئتھر آه ، دستان دئمه !
گئچمن گون ، گئچمن گئجه ،
بیر داھا دو نمز گئری .

یوخلارکن کوءھنے شھر ،
پارلارکن گوئیده اولکھر ،
اوخورکن سوسھریلر ،
آن منی ، گوءزھل پری !

سحرین روزگاریندا ،
دیپرمان سولاریندا ،
تبریزین باھاریندا ،
رنگیم وار سو زوم واردیرو .

مخملی چیچگیندہ
ائللرین اوره گیندہ
فرشلرین ایلمه گیندہ ،
نافقیشیم ، ایزیم واردیرو .

مهنابین چیراغينا ،
سر خابين آل داغينا ،
او كهليك بولاغينا ،
چوخداندی حسرتم من .

ائللره آلقيش اولسون !
دوشمنه قارقيش اولسون !
قارياغسين ، ياغيش اولسون !
گوللهنسين بيزيم وطن !

بوللار دير چالا – چولا
ساغдан دوئن چاپاق سولا .
او گئدهر – گلمز يولا ،
تىكمه گؤز يئتىر گۈزەل !

داغلارين باسيندا قار
سفر ده حادىه وار
بول چتىن ، گىچىدلدار ،
ھېلىنە آت گئچەر گۈزەل . . .

حرام اولسون

بالناقلارين ممدوحى

آى زواللى چوروک خان !

سنین گۈرۈم آى نامىد .

قىرىلسىن اول اللرىن !

حرام اولسون ، زهر اولسون

دوز-چورەگى ، ئىللرىن ...

بالناقلاندىن دوشمانا

آى ناكىشى ، آى چاخان !

اولدۇن بىزىم دىيارا

بىر نئچە گون حكمان ...

خارابا كند شهرىن

اوزون ، گۈرۈن بىزەدىن

لakan خلفين باشينا

بىنسە ، كول اەلدەدىن ? ...

کوئله لیگین زنجیرین
 بوبنوموزا گئچیرتدين ،
 آیدینلارى يوردوندان
 غربت لره کوچورتدون ...

يادلاشديرماق ايستهدين
 اوشاقلاري آى كىشى ،
 خام - خام يئدين نوخودو
 اونوتدونمو كىشميши ؟

سنين مردار كتابىن
 باشдан باشا تهمت دىر.
 يادين حوه كوم سورمهسى
 حقارتدير ، ذلتدير.

•
 يالناقلاندىن اغيارا ،
 نوکر اولدون ... قاراقول .
 آمانه دن اولمادين
 نه باش وزير ، نه قونسول ؟

خدمت ائتدین ئوزگىيە

گلدى قارا روزگار

حرىف سنى سونرا دا .

كىلگە سوپورگە كىمى ،

بىر بوجاغا باسىلار .

وجه گلمز اسگى قول ،

بو زماندا ياخشى بىل .

بيزيم يورد دان ايتىلدىن ،

بو يئدن ده دور ايتىل ! . . .

قەھماندىر ئەلىمىز ،

چوخ گۈزە لدىر دىلىمىز .

قۇناق سئون اويماقلار ،

ائۇ اوغرۇسون بىلەمز .

بىر شرفلى انساندا

ياد اولماقى اىستەمز .

سوتول ايسە اكينلر

بىر گون سونبول اولا جاق .

فيزيل گوندن سونبوللر

بىر گون دنه دولاجاق .

بيزيم يوردون امينم

پارلايا جاق دورانى

شرف واوسا يادليقدا ،

يادا اولسون ارزانى .

آرازا قوربا نليق

يابين ايستى بير گونوندە ،
 داغدان غملى گونش دوغدو .
 هله اوگون گون باتمادان ،
 " بهرنگى "نى ، آراز بوغدو ...

يايلدى بير كولگە سودا ،
 سولار آشدى چالخالاندى .
 " آراز " ئوزون بير " نيل " سانىب ،
 " بهرنگى "نى قوربان ساندى .

اوزمان كى باخچالارдан
 قوشلار اوجدو كول ائلندى
 " آراز " اوتدو قوربا نليقين
 قىزىل سېلار حلقة لندى .

اوزاقلادان آخىب گلن
 " آراز " اوغلون قوجاقلارى .
 قارا يئرده ياتدى " صمد "
 سئل آغلادى ، ائل آغلادى .

"بەرنگى" نى ياد ائدەر كن ،
 جان اودلانار اووهك يانار .
 دستانلارين اوخوييانلار
 حسرت ايله اونو آنار .

ظلمت چۆكىسىم ئاقلىرى
 يئىھە گۈنۈن رېڭى قالار
 يوروش ائتسە شاختا ، بوران
 اوندولماز گوللو باھار

يائى فصلى ۱۳۴۷

آزاد دونيا !

يوكون چاتىب ، ايتيل يانكى شرقدن !
 سن دىيلسن دردىمىزە آشنا .
 اسىر قىلما " دلار " ينلا ائللرى
 " آزاد دونيا " دەيسىن سەنىن باشىنا . . .

" آزاددونيا " نه اولدوغۇن بىلىر خلق
 هامى بىلىر قورولويدور نه اىچون
 او قان ايلە سووارىلمىش ، قوخوموش
 جەنم سە . . . جىتىدىر زىگىنин

" آزاد دونيا " جنايىتىن دونياسى ،
 رذالتىن ، تجارىتىن دونياسى .
 آت اوينادار اوردا هەركۈن جانىلىر
 چىپلاق گزر زاينەلر، زانىلىر
 آزاد دونيا سەحير سازلار دونياسى ،
 اوردا كسىش يالان دئىسە آزاد دېر .

کوکلاس چيلار قان- قان دئسه آزاددیر
 آزاد دونيا هر بوجاغى آراميش
 بير چوخ " امير " قويروغونا باغلاميش .

نیکودیملو^۳ ، ملك ، سلطان ياراديب
 جلادلارا قىلنچ وئریب ، توب ساتىب .
 قىزيل " چىنده " اوخو دهيركىن داشا
 ميدان وئردى ، " هندى چىن " ده اوپاشا .

" آزاددونيا " اول قان ايچن جاناوار ؟
 آزاد خلفين كمینىنده دوز دورور
 ((بويون ائيىب ، اوشاقلارى قورخودور)) .^۴

- ١- "کوکلاسكلان" ين طرفدارى اولان فاشىستى بىردسته .
- ٢- ويتنام رئيس جمهورى .
- ٣- حكيم لعلى دن .

آذربایجان گنج شاعری نامراد " اوختای " ۱

اذان اوخوندو ، بیر آزدان ،
گئجه فارانلیق دی .
قوجا شهر يوخودا ، یاتمایان منم آنجاق ...
پاییزدی آما هاوا ، چوخ سویوف ،
دونور چایلار .
سکوت ایچینده بودور
یار پاغین توکور قارآغاج .

آغارماسین دیلمرم دان یئری ،
گونش اءریسین .
مگر شیرین يوخوسوندان ، اویانماسین ،
.... " اوختای " .
سسین بوغور غزلین " یاد "
بودور بیزیم بئرده .
هوروت - هوروت باخیری .
هم " بو تای " وهمدە " اوئای " ...

۱. اوختای . علیرضا نابدل (اوختای) ، ۱۳۵۲نجی ایلده ارتجاج
الی ایله شهادته یئتیشدى

لakan . . . تاریخ لعنت ائتمیش‌دیر

عصیولردن برى ، بو یئرده
 قارانلىق اىشىغى بوجمۇ شدور .
 سانكى اولادىن هر آنا ،
 آغالارا قول دوغوشدور .

ئولولر او زەرە آت قووان
 دار آغاچى قوران هر سلطان
 جاناوار جاسينا بوجىدۇر موش
 " هر گۈز او سته قاشىن وار " دىيەنى ،

تخته چىخان شاهلار او دلايىب
 قىزىل خومىنلىرى ، ائولوى .
 يېرىننەدە او توران ، باشقاسى ،
 " عبرت اولسۇن " دىيە ، دوشمانا ،
 دونيانى بويامىش آل قانا . . .

هر زمان قارانلىق و قورخونج

زیندان آغیز آچمیش دوستاغا
بیخیب قوجامان شهربوری ،
هر یئریندن دوران بیرآغا ...

صوفی دئمیش : - " بیراق دونیانی !
قوی زنگینین اولسون آخار ایرماق
چای - چیمن ، هشله لیک و اوغلاق
بودونیا فانی دونیادیر یاخشی باخ"

شاعر يالقاڭلانيش سلطانا ،
دئمیش : - " بورکون قىزىل گونشدىر !
و تختين ماوى گۆرى !
گونش سۇنر سنسىز
سنسن جهانىن يېمىسى ،
اي يئرده تانرىنین كۈلگەسى ! ... "

موللا وکيل فيلميش ظالمى ،
ائللرپىن جانينا ، مالينا .
دوياركىن او آلچاق سۆزلرى ،
سوسامىش خلقلىرىن قانينا ...

سحر ايشيقلا نير . . .

مورخ - " قىهرمان " دئميشدىر

يول كسن خانلارا ، سلطانا .

لakan . . . تاريخ لعنت ائتمىشدىر ،

خلق دوشىنى اولان خاقانا . . .

شمال اولدوزو

سن پارلارکن انقلابین فجرييinde
 داغييلديلار افقىرde كۆلگە لر
 نفسيتله اى بو عصرين عيساسى !
 چىچككە نىب ، تازە لىدى ئولكە لر . . .

سەنين اولو ياسان ، اجرا اولوندو
 بو ياسايا تكريم ائدهر بيرجهان
 ويرانمنى آباد ائدهر بوياسا
 بو ياسادىر انسانلارى قورتاران .

بو پاك دويую سەنين تميز قلىيندە
 بللور لانا سئوگىلىرىن رىنگى دىر
 سەنين - بونون ائلچىلەرن مەھربان -
 نظرىنده دونياپىردىر ، بىترىپير . . .

سن خلقىلە يول گوء ستهنن ايسىييفسان
 سنه باخان نجات تاپار حياتدا .
 بوگون سنى بىدبىس ائدهر اسانلار
 اى مقدس "لنبن" . ياشا دونيا دا . . .

فورخما !

فورخما ! بو ماوى گوئى آلتىندا يانان آل گونشىن
 و افقىرده گولن آل شفقىن سوئىمەجك .
 ايلك باهارىن ، آچاجاق گول ، ئوتەجك بولبوللر
 دونيا مىز بىرده بوعالىدە خزان گۈرمىمە جك ...

دونيا دوردوچا سەندىن اوجا بورجوندە يانان ،
 اول گوموش رىڭلى آى يوللارى آيدىيىلاتاجاق .
 آخاجاق نەھرىلەين ، هم آچاجاق لالەلەرين
 بىرده ئولىردىهايىنان سوئىمەجك اود و اوچاق

اي منىم شانلى ائلىم ، حر وطنىم ، آل گونشىم !
 آيتانك پارلاق افق ، دريانكىن چىخ اشىر
 اي قادىنلار ، آنانلار ، بىرجه آچىن پىنجرەنى !
 صبح آچىلماقدادى ، صبحون يئلى داغلاردان اسىر ...

آذربایجان گنج یازیجیسی نامراد " فریدون ابراهیمی " ۱

ايل دوء نومون توتان يوخدو
يوخدور سنى يادا سالان .
قيرين اوسته گؤى اوت بيتدى
اي نامراد يازيق جاوان
آسيلدېغىن گوندن بوي ،
٢ ماتملى دىر ، گؤى " گولستان "

دولاشاركىن شما ئىلى
يوردۇن قىزىل بايراغىندا
ائىللر ايله اود ياندىريدىن
بابكى لر اوچاغىندا .
لakan افسوس سون ايشيق نك
سوءندۇن حيات چيراغىندا . . .

-
- ۱- فریدون ابراهیمی . یازیچی و آذربایجان دموقرات فرقە سنین دادستانى
۱۳۲۶ نجى ايلده ارتىاج طوفىندىن دارا چكىشىدى
۲- گولستان . تبرىزىن گولستان باغى

نه ائللرین مکتبينده
 كتابىنى آچان اولدو ،
 نه يازدىغين قىزىل يازى
 رواج تاپىپ ، دستان اولدو ،
 لاك سانما بو عصرده
 هوشئى بىتىپ نسيان اولدو .

گونون يئددى رنگى ارىر
 " قىزىل اوژمن " سولارىندا
 سنين ايزىن كۈلگەن قالميش
 " آستارا " نىن باھارىندا .
 فاشىزم هلە حۆكم سورور
 قىزىل اودلار ديارىندا . . .

مكىلرده آنا دىلىين
 اوخودوران اوستا يوحدو .
 اوردو — اوردو اويمافلاردا
 اسىر چوحدور . آزاد يوحدو .
 گئجىپ حبرارا ، سۆبوب اوچاق
 خارابا جوخ ، آناد يوحدو . . .

قارانليقدير ، تيكانليقدير
حراميلر پوسقو قوروپ .
باغمئشەنин باغلارىنى ،
تۇز باسيبدىر ، آفت ووروب .
آزادلىقين كەيىنinde
كافtar دوروب ، شيطان دوروب .

دالغالانىر فضامىزدا
زىندا ئلارىن اينىلىتىسى .
ائشىدىلىر ، سحر-آخشام
رادىيودان ، دوشمن سسى
بىر چوخ هرزه اواد گوء وەرېب
قاناد گرىب پول ابلىسى

گئتدىم بابا ديارينا
گوءرdom بايقوش فكره دالىب .
قىرىن اوستە ، آخشام چاغى
پايسىز گونو ، سفق سالىب .
سندن يولداش . خاطرهلر
درين سىزى جاندا قالىب .

عزارا ئيله قىلىنج چكىم

يئنە بىرگون ئولە جەم ،

چىراق كىمى يابىر آخشام ،

يابىر سحر سۆنه جەم ،

بىلىرم کى يئر آلتىندا

تۈز - تورپاغا دۆنه جەم .

بۇنلا بىلە امېنم کى ،

نور ، ظلمتى بوغاجاقدىر ،

اڭ نهايىت ، افقىردىن

قىزىل گوش دوغاجاقدىر ،

داش نە قدر بىرك اولسادا ،

ايستى ، سوپوق اوغاجاقدىر . . .

ماهنى

آنالار قارا گئىيپ ،
بزەنلەپ شاه آروادى .
ايل - اوپا ياس اىچىيندە ،
توى - دوگون سارايدادى .

قوپۇبدور قاراتوفان
ايستى دىير قورخونج تهران
بىر نئچە ئولۇم حكمى
امضالىر نامىد سلطان .

آى سوءندو ، اولدىوز باتدى
كاروان يوكون چاتدى
نامىدلەر بىر گئىچىددە
وطنى يادا ساتدى

بۈكىسلەز مەح ائىتسەلەر ،
شاعىلر بىر اوپاشى
نامىرىدىن قولو ، قول دور
گۈنۋە چاتسا باشى .

اولدوزلار گوموش خالدى .

آى سويا ايشيق سالدى .

گۈزلمەدىم گۈمەدى يار ،

گۈزلىرىم يولدا قالدى ،

گئچدى سون غەلى گئچە

اولدوزلاردا باتدىيلار

دان يئرى ايشيقلاندى

محكому اوياتدىيلار ...

تەھان ٤٦/٢٥/٢٥

بورا دا تلغرافین

فیریلیب چوخدان تئلى .

اسرکن باغ — مئشه دن ،

ای سرین صبا یئلی ،

گذر قیل قارا باغا ،

باکیبیا هم شیروانا !

پئتیر ائل پیامنی ،

او عزیز سلیمانا ...

محتمم اول شاعره

بیزLERDEN سلام سؤیله

دئنهکی ، دینله بیریک ،

" شاعرین سسین " هله .

ای عزیز یورد قارداشیم :

دیله دین " قارا زیندان " ،

بیخیلسين تملیندن ،

دیله دین بیزیم ئولکه ،

گولله نیب ، اولسون گولش .

لakan ای عزیز قارداش .

بو سفر گذر ائتسن

تبریزدن مرا غادان

هر پئرده گوئه جکس

" گونش سیز ، آیسیز زندان "

حصارا سالمیش ابلیس

شفقلى ئولکه میزى

شیطانلار فیلینجلایپر ،

یوللاردا کوئلگە میزى .

بوتایدا بیر چوخ یوردلار ،

بیخیلمیش . . . سؤ نوش اوچاق

او دلانمیش یورو شلرده ،

کنابلار ، قالاق — قالاق .

۱- " وور! وور! کی بیخیلسین تملیندن ،

آیسیز و گونسیز قاراریدان " سلیمان رستمین شعریدیر .

لاکن هر سوئن او دون
 کول آلنی کوئزلری وار .
 "اوبالی شاعر " لرین
 سازلاری ، سوئزلری وار . . .

محتشم شاعر آمان !
 سوئزومدن محزون اولما !
 دېنلەرکن فصەمبىزى
 غملە نىب ، دلخون اولما !

بىر زمان سماللاردان
 بىزىلەرە قوناق گلدىن .
 ظلمتى يارا ، يارا ،
 اءلىنده چىراق گلدىن . . .

گئچە مىز قارانلىقسا
 گوئزوموز سحردە دىر ،
 فلكدن اميد او زوب
 آرزىمىز بو يئرددە دىر . . .

عايشه نين سئوگىسى ؟

١

— ارباب گليرها — دىبىه .

قاپىدان گىردى خىر .

و توخوجو قىزلارى باشلارىنى ئورتىدولر .

حنالى ، اينجە اللر سون ايلمك لرى ايلدى .

دف پىچاق سىلىرى بىردىن — بىرە كىسىلدى .

ارباب گوللو فرشلره ، باخا — باخا سۇيىلدى :

"قىزلار— دئدى — بوخالى اوچ گونه دك بىنەجك .

دوگونو دور اوغلومون ، ائوه گلين گله جك . . ."

ارباب گئىتدى ، اپلىرى آلدىلار الله قىزلار .

٢
گوندە بئش — اون فروشا باخان عملە قىزلار

دفه پىچاق سىلىرى ، آوتىق يئنە باشلادى

او تىترەك گۆرسىلدەن فسلر يواشلادى

عاشقىيندن — دىئليلر — عايشە جىك آيرىلدى

— ياناقلارى قىزاردى ، قىزىن گلىركن آدى —

بوتون اونا چئورىلدى ، گولمسەين باخىشلار

عايشه‌نین گوئزلىرىنده - ايلان - اولدو ناقبىشلار . . .

٢

باخ اي گوئزهل عايشه !

مخمل يه للى عايشه !

بوينو يوغون بير ارباب ،

سنى گلىن آپارماز .

يوكسول اولان بير قىز هئچ ،

بو دونيادا ياراما ز .

سالدىغىن هر بير ايلمك ،

خالىيا وئردىگىن رىنگ ،

ياناغىن تك قىر مىزى .

زنگىن اولان بير اوغلان ،

آلماز يوكسول بير قىزى . . .

٥٣ / آبان / ٢١

١- بوشعرين ايلك قسمى " عمر بدرالدين ، عشاقلى " آدلى تورك شاعريىندن آلينمىش، بيرپاراكلەللىرى آنرى توركجه سينەچئورىلىميسىدىر ايكنجى قسمى ايسە " ساهر " دندىر .

٢- قروش . سوركىيەنن كىچىك پول واحدى .

قوه چيلر

سيز چوئلرده ، بيز شهerde چورودوك
 دئيىن گوئروم ماجارمىسىز ، يوخسا تورك ؟
 تانرى سىزى قاراشين مى ياراتنىدى ،
 يوخسا قارا گونلر سىزى قارالندى ؟
 ياخود حسرت آتشىننده ياندىينيز
 هم سلطانى ، هم تانرىينى داندىينيز .
 دىوان توتدو سىزە مگارەنلر ؟
 ائل باغىندان يېتگىن مىوه درە نلر . . .
 ارەنلىرىن اوزون خانلار آغارنىدى ،
 سىزى قوووب يېلە ، سئلە بىر اخدى .
 عصىرلەرن بىرى چوئلده ياسىرسىز ،
 چوئلدن كۆچۈپ اوجا داغلار آشىرسىز .
 نە اولدو كى قارا چىفلار فوردۇنۇز ؟
 ياسالارا بونجا قارشى دور دونۇز ؟

فلك سىزىن داسىينىرى آنىبىدیر
 آجليق ، ئولوم كەمپىزىدە يابىبىدیر .
 ندن ماشا ، الک ، عربىل ساتاراق ،

اء له بیب اوون کېگىنە قاتاراق ،
 قاپى - قاپى گزر سینىز ھە سحر
 اولا جاقدان وئەرسىنىز خوش خبر .
 حىران - حىران دولاشاركەن دونيادا
 وعد ائدەرك " شىرىن " لرى " فرهاد " ا
 سىزدىن باشقا بو عالمدە ائو قىزى
 بختىاردىر ، ايشيقلى دىر اولدوزى ،

سىز قاتلانان ظولمە دۆزمەز قوللاردا
 نە وقتىدك سورونەملى يۈللاردا ؟
 آج قارينا ديارلادان گئچىرسىز
 قوناق ائتمۇز سىزى نھرى ، نە تبريز ...
 گلپىن بىزىم ائللەر ايلە تانىشىن !
 قىدى آتىب بو عصرلە يانىشىن !
 سەم تو زون اوستۇنۇزدىن سىلىنىز !
 بىر دانىشىن گۈرەك نەدىر دىلىنىز .
 اىللەر بويو ديار ديار سىر ائتمك
 چادىر لاردا ياشاياركەن غريب نك
 هەچ ياراشار انسان آدلى كيمسىدە ؟
 سونا جاتسىن ھە " قاراچىق " ھە " پېھ " !

ايللر دوئون يوردا يوردلار گولله نسبن !
عاشيقلارين صدف سازى دىللەنسىن !
ابشىق ئىلسىن بارىلداسىن آينامىز !
قىرىل گونش دوعسۇن ، گولسۇن دونيامىر !

تهران ۱۳۴۰

اوتوه ائوده !

اوتوه ائوده بورون کورکه !
 داغدا واردى بوران شاعر !
 قاراباگدا خالان وارميش^۱ ،
 خالان سنه قوربان شاعر !
 ايشيق گوئردون اوتايلاردا ،
 سنه سوئنوك چيراق ياخدين !
 گوندن يانان زمى گوئردون ،
 بولوت اولوب شمشك چاخدين !
 بيليرسن کى يوردوموزدا
 قيوريليبىدى ياد ازدرها
 ندن بيزيم شهري ، حريف
 بلا گردان ائتدىن شاھا ؟
 ايللر بويو يورد دان اوzac
 آزىزىمىشدى شيطان سنى ،
 اى ياراما زى سنى ... دويىدوم ،
 گرو قويدون گوئى وطنى .
 اوتايلilar سازىن دوييدو ،

تورک دیلیندە سۆزون گۆردو .

بوتایداکى ائللر ایسه ،

آیدىن ایکى اوزون گۆردو .

دويدوم طبعىن گولله نىبىدىر ،

بىزىم دىل دە قوشما نبولدۇ .

آغلایاراق دئمسن کى :

" گۆز ياشىمدان آراز دولدو "

هانسى آراز ؟ او آراز کى

غرق اولوبدور فزيل قاندا ؟

او آرازكى قان آغلامىش ،

فرىدونلار آسيلاندا ...

گئت آشنانلىق قاتما آرتىق !

ياد سنىندىر ، سندە يادىن .

ياسلى پايمىز اوز وئيرىكىن

جلاد لارى آلقىشلادىن .

بىراخ آشىسىن داشىسىن آراز ،

سن گئت شاھا مديحە ياز !

ائل دوشمانى ، دىل دوشمانى ،

گل آلداتما ائل ، اوپانى !

"بات - بات" بىيەن اوشاقلار!

عقرب يوواسى پالچىق ائولرده
 داش عصرىندن قالما اىگىرنج يادگار
 ئولومو كۆزلمىن ، حياتدان ماء يوس
 بر اووج آج ، چىپلاق كىدلى ياشايار ،
 هله سۆكۈمىدەن داغدا ، دان يئرى
 ناختا قاپىلارى گونش دۆيمىدەن
 توتىلور پىمەر سىن - صدا قوبىار ،
 چۆلەكتەن اولور ، ناخىرا گىدەن
 دولوب بوشالىركىن بولاق باشلارى
 اينكلەر ، بىزولار سولاردان اىچمر ،
 دونيايا گلىرىكىن يئنى يولچولار ،
 اسگى يولچولاردا دونيادان كۆچمر ،
 آنالار اللەشمەر شىرىن جان اوستە
 يولدان كىچىلىرى چاغىرار داغلار
 هو يئرده كۆرونەر جىنلى ، دوعالى
 زھولى "بات-بات" دان بىيەن اوشاقلار .

دولتلى اوشاغى بىيەركىن قىشدا

پورتاقال لا آلما ، آناناس ، بانان
 کندین اوشاقلارى ميوه دادمازلار
 اوبلارين ميوهسى "بات-بات" دى ايانان !
 حاكمىر بورادان آتىنى سورمز
 آجىندان " قورودو قاپانى " گۈرمىز .
 بىزىم يئرده ، خاقان دەبىشىمە ئىدەر
 كندلىنى سوپىب دا ، زنگىنە وئىمر
 باسيلاركىن كتاب ، سوللو زرىڭار
 آلتىن ديارنىدا خاتون سىن سالار .
 ھىسىلى داخمالاردا اكىنچى چورور .
 ئولكەنин شهرتى دونيانى بورور !

اوولدايير دلى يئللر ...

اوولدايير دلى يئللر ... بودور
 چامور داما ...
 نه كۈز قالىبىدى اوجاقدا ،
 ياغىشلى آخشامدا .

كىدى خاطره لىرى
 كتاب -كتاب قالانىب
 باغىم خزان اولاداق
 يورت ، يوواام ، ائوييم تالانىب .

براخدىلار قارايىل اسى
 شرقىن بىر گون .
 نه قويدولار ائوييم ، قىش زمانى
 گون دوشسون ...

نه قويدولاركى اكين ياز چاغىندى ،
 تئللنىسىن

نە قويدولار غزلىن سون باهارى
كوللەنسىن ..

خوابە زار ائلهدى اود ديارىنى

أفسوس

قورو ، و ايستى دياردان آخىب ،
كلن اوردو ...

ائليم اسىر اولاراق اويماغىم كۈچوب ،
كىتىدى .

و فارسلاشان آ غالار

ساتدىلار كۈزەل بوردو ...

تەھران ٥١/٢/١٤

قافلانکی دان چېخدی گون

قافلانکی دان چېخدی گون

ایلک باهارین سحری

چای-چمینن پریسی

بېزمدئدی ؛ "کل بىرى ؟"

قارانلىقلار گئچىبدى

كىلمىكى آيدىن بېل ؟

چىراق ياندىر ، اوچاق قور ؟

قوى ساخسىبا قىزىل كول ؟

بو ايلك باهار بايرامى

گولون ، قوشون بايرامى .

بىرسون باهار گلمىك

قورتولوشون بايرامى .

تهران اسفند ۱۳۴۵

۱- قافلانکى ، قافلانقى . "مهانا " نىن ياخىنلىقىدا مشهور بىر داغ آدى دىر

حياتين يوكو آغىردىر ... آغىر

١

قارانلىق چۈكۈدۈر ... قار ، ياغىش ياغىر
 حياتين يوكو آه ، آغىردىر ... آغىر
 اوزاقدا لامپالار قانلا دولو كۆز
 قالمامىش كندىدە ، نەات ، نە ئوكۇز
 آرابا ياباغلا ، ئوزۇنۇ ، اىكىت .
 چىر پىينان اورەگىن سىسىنى ائشىت .
 قارا بالچىق دىيزدىن ، يول اوز يوخارى
 حياتين يوكون چك ايشيقا سارى ...

٢

وجسوز و بوجاغسىز
 دمیر چى كورە سى تك يانان بىر چوئل
 چك حياتين يوكون ئولورسۇ دە ، ئول ئى
 شىرىن سو آردىنجا دوشىن آياغدان
 دئەمەرم كى گوموش سوابا آلدان ...

٣

بۇراسى بوز شهر ، خانىن باش كىندى
 تونج قاپىسى قصرىن باغلىدىر ، ايندى
 ئونوندە كىشىكچى گزىر خىال تك

توه‌کور یارپاگلاری بیتل ، اتك - اتك
 گئجه سکوتوندا سولار شیریلدیر
 بوراسی دمزلی ، اسکی دیاردیدر .
 سانماکی فلکدن کوه‌چموش قیزیل گون
 افقده قیزرازان طلوعی دوشون .

٤

مورمدن بیر سرای ، زمرددن باغ
 آی ایشيقى کىمى پارلايان چيراغ
 عطرلى اوتقادا پردهلر آردى
 مېنیاتورا بنزەر بیر گۆزل واردى ...
 بوللور با وداق دا آل شراب پارلار
 بورانىن موسمى باهاردىر باهار .
 سرایى قورموشدور سانكى كايىنات
 سرايدا گولله توباشقا بیر حيات
 جنتى آختا ران بورادان گئچسىن
 حيات بولاغىندان سرين سو ايچسىن

٥

قارانلىق چوئىكىبىدۇر . . . قار ، ياغىش ياغىز
 ائللرىن دردى آه ، آغىزدر . . . آغىز .

دیله نیز شهده ، خیال تک گزمن ،
بیوردورنو بیراخیب ، تهرانا کلن .
داشلاردان بالجیقمان بوا تیکیبلر
آری تک اوشاقلار بؤھو و شریولو .
پئندده آروادلار ایکی جانلیدیو .
گئچرسه بو يولдан حضرت خضر ،
گوئرە رکى قورویوب حیات چشمە سى
بوده لودن قالخىو ئولۇمۇن مسى ...

ع

حیاتىن بوكو آه . آغىز دئىر ... آغىز .
قارانلىقدا باغان ائللرى چاغىز .
بولود لاردا قىزىل ايلەزىم چاخىز
داغلاردان درەيە سئل - سولار آغىز
سئللر قودۇر موشسا داغ كىمى دۈرون !
كۈپۈ يېخىلمىشسا ، كۈپۈلو قۇقۇن ?

"ائينالي" دانشپر

اولكرسو نوب دان الموزى بارلاركى
 كۈز تېڭرم اوذاق ، اوذاق بوللارا
 آوغىن سىورغۇن كاروانلارى كۈزلۈم . . .

باھار گونو ارىدىركىن قارلارى
 ياماجلاردا كۈوه رىندە اوت ، علف
 بىلدىر كۈچن چوبانلارى ئۆزلىرم

دۇھلۇدە قىقلدار كىن كەلىيكلەر
 دورو لاركىن " حوض طولان " سولارى ،
 سەين ، سەين شەمال يئلى اسىرىن
 اوذاقلاردان سلاملارام ھەسھەر ،
 - قارالچىك چادروالى دوللارى ،
 گوشوارالى مخمل دەنلىق قىزلارى .

- ۱-ائينالى ، (عن على) داغى . تېرىزىن شەلمىنە داغ آدى دىر .
 ۲- حوض طولان . ائينالى داغىنین اتكىندىمكى بىر سولاغىسىن
 آدى دىر .

گۆز گزدیریب اوچالارдан شەرە
 تۈزلو يوللار ، پالچىق ئولور ، قېرىستان
 قارا علم ، ياسلى بازار ، شە زىندان
 آياق يالىن سولغۇن اوژلى اوشاقلار
 " شاه چىلىي " اوستە پالتار يويانلار
 كوللو كىردى سومسون ايت گۆزەرم .

يادىمدادى گلېپ گئدن دورانلار
 اتگىمەدە " صفاباغى " وار ايدى . . .
 گۆم-گوى كوللو " باغ مئشە " دە چىشمەلر
 دە بىر ماڭلار فيرلاداراق آخاردى .
 " رشىدەيە " اطرافيىندا گىزىكىن
 ساناردىن كى خزان بىلەز باهاردى .

ياشىم چوخدور آب حىيات اىچمىش
 آتابكلەر ، قازان خانلار ، صوفىيلر
 زىنپ پاشا ، ستار خانلار گۆرمۇش . . .

۳- شاه چىلىي ، صفا باغى ، باغمئشە ، رشىدەيە ، تىرىز اطرافيىندا
 يېڭى آدلارى .

نامىدلره قوشما قوشان يالتاغى
ناحق آخان آل قانلارى گۈرمۇش

بوياناركىن قىزىيل سويا آخشاملار
گون چىخاندان اوز چئويرىپ اوzman
آل ئورپىلى گون باتانا باخارام
الوان الوان داودىلە بىزەن
او مقدس پايىزى من ئوزلە رم
گئجه لرى بىرتك چىراغ ياندىرىپ
آيدىنلىيغىن كاروانىنىي گۈزلمۇم

تەھران / دى / ۱۳۵۱

#- زىنب پاشا . قاجارلار دورەسىنده ، تېرىزىدە اوز وئەن قەطلىيقدا ،
زىنب پاشا آدىلى ايگىت بىر قادىن باشقالدىرىپ شەھرىن باشقا قادىنلارين
محتكىلر علیهينە مبارزە يە چا غىرمىش . اونلار محتكىلرىن آنباولارىن تالاھىب
خلقا يچىندە پا يلا مىشلار .

حیاتین کتابی

متنی آیدینسا حیاتین کتابی
احتیاج یوخسا دا تفسیره اگر
یازاجاقلار من ئولنندن سونرا
اونا مبهم و اووزون حاشیه‌لر .

او حوادثه دولو بیر اثرى
او خوماز اولدو منیم اقرانیم
طاق نسیاندا قالیب ، توز لاندى
جلدی بپرانمیش اولان " دیوان " یم ...

چوخ کتاب وار اوно ناققىشلا بزمر
اینچە اللرله سنبۇ جانان .
اما گۆز ياشلارىلا ایسلامنیش
بو کتابىن بوتون اوراقى اینان !

بیر باهار آخسامى " دیباچە" يازىپ
اونا مستوفى دیوان قضا
من ئولو رکن اوナ بیر " سون " قويماجاق
بیر خزان ياكە غم آلوده شتا ...

شاعر " شهریار " ۱

" مچیده " گئدرکن

دام دیواری قار هؤروبدور
 " تو ، دیپرسن گوئیده دونور ."
 جیوهیلدەشن آج سوچەلر
 لوت آغاچا گلیب قونور .

دونمن آخشام بازار جادا
 باشماقلاریم ایسلامیشىدى .
 کورسو آلتىندا قويوش آنام ،
 باشماقلاریم دئونوش قاخا .

کولك قارى چىزپىير اوژه ،
 گوئزومدن ياش آخا ، آخا .
 آغىر قارى ، يارا ، يارا ،
 يوللانىرام " مچیده " من ...
 ئېيىم تەنىك ، قارنىيم يارىم
 قىش چاغىندا ، دئمك تانرىم ،
 يادادن چىخارىمېشىدىر ، منى
 ايستى - سوپوق اولموش اليم ،

ایاقلاريم . . . آغلابيرام ،
قان شوروولدور اللريمدن . . .

سس سيز قارلى قبرستاندا ،
آلاجا بير كوبك اولور . . .
كولك " مجيد " اوشلاقلارين ،
جاناوار تك بيربير اوتور . . .

يول اوزانير يوخدور دىبىي ،
بودور جانسيز " مير خبيىي "
" قربان خاك پا " كۈزلۈر
" منت خدai را " كۈزلۈر

١٣٥٢/٦/٢٢

۱- " قربان خاك پا " و " منت خدai را " قدیم مكتب دوسلرینه اشارتدى

سحر يولدان گئچرگن
 سلام وئردیك " بره " يه
 گون باتار کن او آخشم
^۱
 چاتدیق " قوشلودره " يه
 او زاقلاردان باخانا
 کولگهلو تک گو روندوک
^۲
 " فارانقو " ^۲ يا چاتارکن
 سوین لیگه بوروندوک .
 ایکینجی گون داغ آردى ،
 سئنر ایکن يورغون گون
 او بالارا يانا شدیق
 کوئردوک وار دیر توى ، دوگون .

کوللر عطیر ساچارکن
 سئل سولاري دورولدى

-
- ۱- بره و قوشلودره ، کند آدلارى .
 ۲- فارانقو . چاي آدى سهنددن آخیب میانا چایبینا توءکو لور .

كليم خالجا دوشمنىب ،
اود اوجاقلار قورولدى .

كولله نوكن باغچالار
بالا دولار پىتىلر .
قىز گلىن لر اويناركىن
دالغالاتار اتكىلر .

خوش-بئش ائتدىك ائللرلە
ايچدىك سرىن آپارانلار .
ائشىتىدىك كى تالا يېير ،
او بالاى سلطانلار . . .

کندلى گۈزەلى

قالمايىب دىر آيدا آوتىق گۈزەللىك
 نىدە اوzac كەشكاندا گۈزەل وار
 گۈزەللىكلىر آنجاق يئرده كول آچار.

دام اوستونه چىخىپ ، باخين قوشولار !
 آجاوانلار تماشا يا بىر گلىن !
 شاپىا گوللى روس چىتىندىن تىكىلىميش
 تومان تومان اوستە گئىين قىز گلىن ،
 عشوه ايلە گىدىر بولاق باشينا
 نازاكىرمىش اون دوكتـ اون بىش ياشينا .

ساري مخمل كولەجهنин آلتىندان
 گۈيو سلىرى قابار مىشدىر بوقىزىن .
 باشىنداكى عرق چىنه بىر باخىن
 اولدوز كىمى پارىلدايىر بوللارى ،
 آروادى دىر سرباز گئىمن " اولدوز" ون .

اینجه سی روحا او خشار موسیقی
 ساده لیک وار ، شیرینلیک وار سو زونده .
 او گولنده گوللر آچار بیر باخین
 گونون یئددي رنگي تو تر گو زونده .

گو زللری يارا دارکن - دئيرلر -
 " بويوك تانرى گونلو ايله ايسته ميش ."
 نه پريديير نه حوريديير بوقيزى
 بولاق سويو داغ هاواسى بسلهميش .
 گو ز گزدى يديم بوكنده من گلهلى
 بير چوخ گو زل گو ردوم اما بوگلین
 بير آفتديير گو زمللوبين گو زهلى . . .

آللى - پوللى بوگلینى گو رەركن
 غلى - غلى دوشونمكه باشلارام .
 تازا آچميش بير كول ايسيه سولا جاق
 اون بئش ايلدە قارى آرواد اولا جاق .

غزل لو

غربتده سورونمز سه ایبیت یوردونو آنهاز .
 قیش گؤرمەسە قوش ، گوللو باھار قدرینى بىلەز .
 چوخداندى بابا یوردو قىزىل قانلا بويانميش
 يئل اسىدە سئل باسسادا ، قان رىئى سىلىنمز .

باش اءيمز ایبیت دونيادا جبارلارا اصلا
 توفان نه قدر گوجلو سه ده داغلار اءېلىمز .
 گۈيلرده کى هر اولدوزو سن سانما گونشدىر
 هر پارلايانا شمس جهانتاب دئنىلىمز .
 عمرۇن بوغىئەن قافلهسى بىرددە قا يېتماز
 توبرا قلار ایچىنده چوروپەن بىرددە دىرىلىمز .

تهران ۴۹/۱/۱۲

xxx

گون ايشىقلى ، آغىر قىمت داشلارتىك
 گۆز لرىنه باخماق اىلەد و يولماز
 قىش نه قدر حۆكم سورسە ، نهايت ،
 اوت گۆمهەر ، لالە آچار ، گولەرياز .
 " باغمىشە " دە كىچە بولبۇل اوخورسا

سحر چاغى قازالاقلار چالار ساز .

سئوگى اولسا ، يارى ياردان آييرماز

نه داغ نه داش نه سجادە نه پالاز .

داغلار تىتەر ايلدىرىيملار چاخاندا

توفان قوپسا مەد اىبىتلۇ آلدىرىماز .

قار اريدى آخار سولار نيللندى
 چاي-چمندە ئوجك - بوجك ديللندى .
 باغ-باخچادا يئنمبادام كوللمىنى .
 هانى يوردلار ، هانى ائللر ، هانى يار ؟

كيم آلنينا قارا يازى يازاندى ؟
 آز عومورده قارا كونلۇ اوزاندى
 بورا غربت نه " لالە" ، " شامقازان " دى .
 هانى يورد لار ؟ ... هانى ائللر ، هانى يار ؟

گون قىزاردى ، سولار اولدۇ زىتىگار
 داشدان داشا چالدى بىزى روزگار .
 ياغىش ياغدى ، يئندىلىدى ايلك باهار .
 هانى يورد لار هانى ائللر ، هانى يار ؟

ايلىرى بويو بىزە حۋەكۆم سوردو فارس

اسىر اولدوق توى - دويونلر اولدى ياس .
بويونداكى زنجىرلىرى باسىدى پاس .
هانى يوردلار هانى ائللر هانى يار

هانكى اوچاق گئچدى ؟ هانكى اودلاندى ؟
شعر غزل دفتر لرى توز لاندى
دئمك "انسان حقوقلارى" يالاندى !
هانى يوردلار ، هانى ائللر هانى يار ؟

قار اريدى سئل سولارى آتلاندى
دە لى گۆنلۈم ھە دردلىرە قاتلاندى
يازىق جسمىم اينەلرە ساپلاندى . . .
هانى يوردلار ، هانى ائللر هانى يار ؟

"انقلاف"

پاپیز ایدى ، سرین يئللر اسيوردى
آغا جلاردان سولغون يارپاق اليردى .

اله آلدى جوماق ، كىئىدى چارىغىن
ترك ائلهدى دوغما يوردون اويماعىن
بولا دوشدى سحرچاغى تېرىزىدەن
داغ يولۇندا اىچدى آخار كېرىزىدەن .

قارانقوشلار كۆچمە مىشدى ، باغلاردا
توبىق ، خوروز ، ائشە بىردى اورتادا .

داغى ، داشى بوروموشدى آل گونش
قالانبىشدى قورى يوتجا ، اوت ، كولىش
كىردى كىنده تىقىلداتدى قاپىنى
دئدى : - "آى قىز پرى ! ... مهدى !
" گل برى ! ...
گوللو باجى چىخىدى در حال بېيەدن

دئدى ؛ — صمد ! خوشگلیپسن . . .

گل گوئرەك ؟ . . . "

سرینلشیب هاوا . . . بلکه اوشورسن

دور گل ائوه ! وئريم سنه چاي ، چوئرەك

پاي ساخلايم سنه تندىر آشىندان

چىخارت ھله پاپاغىنى باشىندان .

نه وار ، نه يوخ بىرىدى ؟ گوئروم شهردە ؟

— " انقلاب " وار گوللوباجى ھەۋىپىرەدە ! . . . "

— " اوئە دئمك دايىنا ؟ نه دىر " انقلاف " ؟

— " اوبيير ياغلى پاي دى ، باللى حالوا دى . . . "

— " قادان آليم بىس اوحالوا ھاردادى ؟ "

— " وزىر يمىز گوئندە رىبىدىر تبۈرۈزە

بوگۇن ، ساباجى باجى . وئەمرلر سىزە . . . "

فکرە گئىتىدى گوللو دئدى — " اينانعام . . .

من بىر تور كە سايا آرۇت هەنج قانعام

گلدى كندە قارنى يوغون حكمان

پايلادىلار " مشروطە " نى بىر زمان

يئتىشىمە دى بىزە . . . خانلار بولۇشدى

كەخدادا ، اونلار اىلە گوئروشدى .

تالادىلار وارىوخونو ، ائللرلەين

آپارهیلار اکینچیلرین یئزلرین

مشروطه‌دن بېرىشى بىزە چاتمادى

"انقلاف" دان قادان آلیم ، دئىپرسن

كىدلilikه ، بودونيادا نه چاتار ؟"

- "سانما باجى ! دونيا بئله فالاجاق

سوء نىمە جك ياندىيەدىيەن اود ، اوچاق

آغ انقلاب يارالارى ساغالتماز

قىش توکەنر ، يئنە كندە گلر ياز

باخاجاقسان بېرگون داغدان گون آشدى

ايشيقىندان ، سوء نوك گۈزون قاماشدى

پالچىق ائوين ، قارا پەيەن يخىيلدى

آغ كريپچىدىن سنه اوناق تىكدىلىر

نوهلىرىن شەھەر در سە گئتدىلىر

چاي - ، چىمنلىر ، باغ - باعچالار بۇ لوندى

اوزاقلاردان آيدىن سحرگۈزوندى

خاطر جمع اول باجى . دئىيمىم من آچىق .

بىرده اولماز كند ستانلى درىبد

آيدىنلادار يورد ، يووانى آغ ايشيق

يورىدا قالماز " رەھتى " دن بىر اثر"

اینانما !

گونشلى گوندە دنیز ساكت اولسادا آرام
 او ساحرانه سوکوتۇ گۈرۈپ اینانما آمان !
 اولور کى پىرەلەر آلتىندا گىزلى دىير توغان ...

گۈرەندە اینجه گۈزەل بىر قادىن وورولماھىن .
 قادىن طلسىدى ، اوңدا رمۇز پىهاندىر
 او راز ورمىز آچان ، آچمياندا پېشماندىر .

اقدە کى شفقتىن جلوهسىن گۈرۈب دە ، ندن
 او ياخلاشان گىچە نىي ئىلمتىن دوشۇنمىزىن ؟!
 او دور حىيات سوپسو بىزىلە حرام ائلىيىن ..
 " ياشىل باغىن " قايىسىن گوسىندرەرسە دوشمالار
 او سحرلە قورولان بىر يالانچى جىت دىر
 عدوا جىنە گىرىمك بوءىوك نىدامتىر ...

" جيغاتى "

بىر ياز گونو كنارىندان گئچدىم من
 گلاب تكين سولارىيدان اىچدىم من
 بىر سون باهار ديارىندان كۈچدوم من ،
 گۈزلىرى گۈزلىمدەن جيغاتى ^ا.

مئشهلىرىن گىدىم گۈرددوم صفاسىن ،
 او خوبىور كن " امىيل زولا " ناناسىن ،
 " چار او بىغاپىن " ^ا دويىدوم سسىن ، صداسىن ،
 گۈرسلاودان ^ا آحىپ گلن جيغاتى .

قالمادى آء او دياردا بوسفر
 نه ئۆزىمدن نەسۋەزىمدىن بىر اڭر ،
 يئنە همان " كاڭ مېرزا " ^ا بام درېدر
 انكلرىنىن يېڭە سرن جيغانى .

دئمهم بو گون بو سؤز لرین يئريدى
 سانما " ميرزا " بير سوموك بير دريدى
 اتيم ، ياغيم " آغاليق " دا اريدى
 قان ياش تؤكدولم انك - انك جيغاتى .

قارانقوشلار يئنه گلير باهاردا ؟
 ياوان چوئەك يئير چوپان ناهاردا ؟
 كيمىر ئولموش كيمىر قالميش دياردا ؟
 سويله گوءرم ماوى ئورپك جيغاتى !

- ١- جيغاتى وتاناهى . كوردوستاندان آخىب " اورمو " درياچەسىنە تۈكۈلن ايکى بوئىك چايىن آدى دىلار . دولتى كتابلاردا بو چايىلارين آدىن دگىشىب ، " سىمىنە رود " و " زرىنە رود " آدلاندىر مىشلار .
- ٢- چار اويماق . " سراسكند " ين جنوبوندا بير محال آدى .
- ٣- گروس . " بىجاو " ين شمالىندا اولان بير محالين آدى دىر .
- ٤- " ساهر " . بير مدت جوانلىق دا كوردوستاندا ائو معلمى ايميش و اونو " كاك ميرزا " سىللرمىشلر، بو شعر ايسه او زمانىن خاطرلرینە عايدىدیر .

دورور يئنه بير قاپيلى داخمالار ؟
 ياري گئجه يئنه قويوب قاچان وار ؟
 گللىر سحر سو دولدور سون گۈزلى يار ؟
 حيطلرده واردېرىپتىك جىغاتى ؟

بزەگى سن كۆهنه اسگى ديارين .
 آزالماسين گۈرۈم دورو سولارين .
 سىلمە آمان يارين نقش و نگارين !
 چالخالانما بىر جە اوستان جىغاتى !

بىرده گۈرۈم چىچكله نىر گوى چمن ؟
 نە حالدا دراو شىمەلى " ياسمن " ؟
 اوندان بىر سىن يابىر عطىر گىتىرسن ...
 سون باھار لار قان آغلایان جىغاتى .

اوگونلوكى شوقوم بوتون رىنگليلە
 گۈزلىرىنىن آيناسىيىدا دوشمىردى
 دوشۇنمردى شىرىن - شىرىن گولردى :
 " كاك ميرزا " دا پوللى ، زىڭىن بىر اردى ؟

او گونلردن گئچمیش آوتیق چوخ زمان
باتان گوندو افقلرده هر بیز آن
گئجه کوچوب ، گوندوز قونان کاروان .

گئرى دوئنمىز ، قورماز قىزىل او جاغىين ،
ايشىلداتماز سارىشىن آى چىراغىين ،
ئوپمىز بىردىن گونش يارىن ياناغىين .

باش کند

شهرلرین ائن چېركىنى ،
 منجه شاهىن باش كندىدیر !
 آيلا ، گونش توزلو افقىردن دوغار ،
 گئجه ، گوئىدەاولدۇز ارىپر !
 هئچ بىلمىسىن ، اولدۇز ندىر ؟
 دستان اولان اسگى دىيار
 سانما ياشىل بىر جىنتدىر ،
 اورتا سىندان گۈزىياشى تك ،
 سولار آخار ؟ !!!

بو دىياردا يوردلار واردىر ،
 زىنداڭ كىمى !
 سۈزىدە آزاد انسان ياشار
 او يورد لار دا .

شاھ كئفلىه نىب ،
 بوغۇن بورسا

شاهين قىزى دادار دورسا
ائلچى گلسه اوزاقلاردان ،
توى توتولور . . .
دورت بىر يانى ،
گزمه گزمه . . .

ياخود گۈزەل آرابادا ،
شاه ميداندان گئچن زمان ،
سيره چىخار اوشاق ، جوان :
شاهين شانى گۈيدن آشار !
شاعر بابا قوشما قوشار !

كوجه ، بازار شولوخ - پولوخ
بودور محشر ،
اسرافيلين زير ناسيلا
اويانبىدىر ، ئولن ، ايتن .

آرابالار ، ايلدىريم تك
قىها چكى ،
 يولدان گئچر . . .

بودیارکی دستان اولوب
ایکی اوزلو بیر سکه دیر ،
خراب اوزو جنوبدا دیر ،
آباد اوزو شمالدادیر .
داغا یاخین سرایلار وار :
— زنگین لرین یورت ، یواواسی —

جنوبداکی داخمالاردا ،
پوهره وئهر آرواد — اوشاق .
آجلیق گزمر ، اوتفاق ، اوتفاق .
سورو — سورو یوخسول انسان
" فشاری " نین سویون ایچمر .

" شاهتوت " ساتان یولدان گئچر .
—" صفرا بر است شاتوت "
دییمیر . . .

سازاخ اسدی

سازاخ اسدی داغدان ، هاوا بولاندى
 خزان اولدو باغلار ، يارپاق سارالدى .
 سوئنسىدە ئىللرىن يانار چىراغى
 آلولى كۈنىشى باخ ! سوئنۇز قالدى .

شوقدن قوبان اول ئولوم توفانى ،
 داغا ، داشا چارپى ، داغىلىدى ، گئتدى .
 سئللرىن آشدىيى ، داشدىيى يئرده
 يئنه لاله آچدى ، كۆئى اوتلار بىتدى .

قورو چو للرده ، آواره گىزدىم ،
 باتلاقلارا جومدوم ، پالچيقا باتدىم
 آج قاپىنى آنا . يئنه دە گىلدىم ،
 داغلارى آشاراق ، وطنە چاتدىم .

يئددى بوروقلار

سوپو قدى . . . هامى بوزارميش . . .
 بودور گئچىر يولدان ،
 قىزىل كالسقا اىچىنده او قان اىچن سودار .
 او بىر " نرون " دى ، او بىر احتشاملى " قارون " دىر
 گۈزەل سرايىلارى وار ، فيرخ اوتاق خزىنە سى وار .

بو مسجدى بزەين ، ائولره وئرن زىنت
 بو گوللو خالجا ، ناقىشلى كنارەلر ، بىر ، بىر .
 خزان گۈرەن ، قورو يارپاڭ كىمى
 يئتىيم لرىن دىر آه

بودور ، حاجى سوروسون ، اىستى چوئللە آپاران
 ائلين ياغىن ، تاخىلىن آنبارا ووران تاجى .
 بودور كى تختە مىنن سلطانىن حضوروندا ،
 مديحە سوپەمەن اول معوكە قوران شاعر .

خارا با «مستعمره»

مستعمره او لموشدر
بو گون اودلار ديارى
وئريلەميشدى اوغرۇيا:
خزىنه نىن آچارى...

اسىر «ارك» يىن أوستوندە
أوج رىڭلى بايراق، باخ!
ھېسکلى نى ابلىسىن:
آيدىنلادر چىچراق..

دۇر! تەرانا، ناماز قىيل!
حجازدەن قىبلە گاھ
ايىكى رېبىن وار ايىندى:
- گوی دە تانرى، يېرىدە شاھ...

شاھ، يانكى نىن قولودرا
سىدە، شاهىن قولوسان
فخرائت! ايىگىت! او تانما!
فارس سجادانىش! «سو بون»* دان!

يوردون چۈلە دونوبىدر
او دوسۇنوب او جاجىن
حاكم او لموش، سنه ياد
ياناكى قوى پاپاغىن...

تىرىز سحر چاغى، تىير ٥٥

* سوی Soy : اصل، نىزاد دئىمكدر
بىلە كى بىزدە دەيرلر : بىر «سو بون» دايى سنا
چىكىدىر، يعنى، او شاق دايى سنا بنزهير،
اونون نىزادىن دان در.

مندن سلام دئيىين گۈزەل تېرىزە !

شىقلرده اوچان آخشام قوشلارى ،
مندن سلام دئيىين گۈزەل تېرىزە !
قاطار ايله گىئدەن وطنە سارى ،
آرخادا شلار ! بىر باش وورۇن دا بىزە .

آچىن منىم تاختا ، سىنىق قاپىمى !
گۈزەن عزيز آنام يولدان گلدىمى ؟
اوشاڭلاريم گۈزەن اونودموش غمى ؟
يوخسا ئولوم ، آجليق وئرېب دىز - دىزە

بىر اخمايىن ائويم نەمدەن چوروسون !
قويون صبا تۈزلارىنى سوپورسون ،
قىزىل گۈنۈن نورو اونو بوروسون
تۇخونمايىن بنفسەيە ، نىركىزە ...

دومان چۈكۈب ، افقلىرى قاراتدى
منە غربت بىر جەنم ياراتدى .
خزان يئلى باغچامىزى ساراتدى ،
داها نە لر دئيىم ؟ دوستلارمن سىزە ...

پايز

١

پئنه پايز المدى يوللارا قىزىل يارپاق
و شاعرين كتابىندا يازىلدى شعر فراق .
ايگىرمى بىئددى ايل اول سؤن اوچاقلار ايجون
سرايدا توى توتولوب ، قىرمىزى چيراق ياناجاق ...

بوگون او گوندو ئولوم كولگەسىن يئره سالدى ،
اسىر اولوب آنالار ، كورپەلر مەلر قالدى ،
دومانلىغى سۇھەن اول قان تۆكۈن قوردورز قوردلار
يوروش ائديبده ، بىزىم اود دىيارىنى آلدى ...

بوگون او گوندو قورولدو " سرابدا " ، " اورمودا " دار !
و ئورتىدو ناحق آخان ~~پەللەر~~ اوسته ، قانلارى قار ...
بو گون ، او گوندو يېغىنجاق ائديب و شىلىك ائdemer ،
بىزىم چوروك فئوداللار و خائن آيدىنلار .

٢

بو گوندە اودلادىلار آذرى كتابلارين ... آه !
بو قانلى فاجىمدن اولمادى جەمان آگاه ...
او ، يئنگى دونيالى اربابلارين سئويندىرىدى

سیچان دلیکلر ينى، اول ساتىن آلان ، جمجه !

گونش ياتىپ دا ، آچاركىن افقده قانلى چىچك
بوگون ئوتوب ، گئچەجك ... باشقۇ غەلى گۈنلۈتك
بىزە دىوان توتان اول آرىيالى فاشىستىلە ، ائل
دىوان توتوب ، گلە جىكەتلافى ائيلىيە جك ...

زوا لا اوغراماز اصلا ، بواود ديارى ، دوشۇن ،
بولوتدا قالسا دا سۆنمز افقده قىرمىزى گون
گل آج قرا لىجكىن ، اى آنا وطن ، ائل لر ،
حاضر لاشىر توى ائدە ، " قورتولوش " زمانى اىچون ...

قارىاغىب اوستومە ...

قارىاغىب اوستومە ، قارا آغا جام
 اسىمەيىنچە بئللىر ، قارلار توڭولمىز .
 قۇنوبىلار قارقاڭار باشىما آخشام
 آغىر دىير ، آخسامىن دردى چكىلىمز . . .

گۈن باتانا سارى اوزانىرى يوللار
 يوللارين سونوندا ، قانلى دىيارواڭار
 گئچملر اورا دا بايقوشلار باڭلار
 خزانى ياسلىدىر ، باهارى گولمىز .

قارا توفان سالىپ يئنه هاي - هويو
 باغلاردا تىكانلىق ، يوللاردا قوبو
 زهرلە نىب چوخدان چايلارىن سويو
 زهرلى چايلارىن سويو ايجىلىمز .

مىرقىدە سىتمىن تىندىرى يانار
 شاعر ، درويشلىگى ، سلطنت سانار
 قارا سئلە آنجاق داغلار داييانار
 نامىدلە ، مردىن باشى ئەييلمىز .

اوستومه قار یاغسا گونش اء ویده

شمال يئلى ، يئرى گولستان ائدهر

ياد ووروب ائللرە قارا لکەلر

گۈز ياشىلە بونجا لە سىلىنمز .

تهران ۱۳۴۷ / اسفند /

قار

گئجه ياد يسيندان برى ياغان قار ،
 چالا - چوققور لاري ائيله ميش هامار .
 قايى - باجا باغلى ، پرده سالينى
 سحرده پارلايان قىزىل گون هانى ؟
 باغلاردا ، مئشىدە ، قار ياغان زمان
 قورو موش آغا جلار ، آق چىچك آچار
 جىويىلدەر سئچەلر ، سوسار قار قالار
 آغ پرده آردىندا دورو بولاقلار
 سىسىزجە - سىسىزجە قىورىلىپ آخار ...
 آجليق سوروب دور آه ! ... ائللۇين قانىن ،
 قارا قىش آلىبىدى ھر كسىن جانىن
 بودور ... دۆرك بىر يانا باخسان قاردىر قار !
 ائولور قوطۇ كىمى ... كوجەلدە دار ...

شاختا قان - قان دىيير ،
 داغدا بوران وار .
 بوراندا يولونو ، آزىب كاروان

قیش ،

قارا یازی یازیب ، کندین آلنینا .
 قارا گون آردینجا کیشی لر گئدیب
 آرواد لار کوئرپهسین چاتیب دالینا
 آروادلار قار کورور ، ... کوپکلر هورور
 آجلیق دومان کیمی هر یئری بورور ...

شاختا گوجله نیر باخ ! ... یئنه قار یاغیر .
 حیاتین یوکو آه ! ... نه قدر آغیر ؟ ...

طبیعتین نعمتیدیر ،

هاوالاردان یاغان قار .
 یاغما سا قار ، سولار قورور ،
 حیات دوروز .
 سو اولماز سا اکین سولوب ،
 بوستان یانار ،
 اورهک دونار ...

طبیعتین نعمتی قار ،
 گاه توئرهدهر فاجعهملر ،

پالچىق داملار وېران اولور ،
 گئچەر چىراق ، اوچاق سووور ،
 اورەكلىرىن گولو سۋەندر ،
 بىر چوخ ئىلىين توى — دوگۇنو
 ياسا دۋەندر . . .

قار — بوراندا كاروان ايتەر ،
 قورتىلار گزەر ، ايتىر ھورھەر .
 قار آغنايىب ياماجلاردان ،
 يول توتولار ،
 بىر چوخ يولچۇ گئچەلەر كىن
 قەھەرخانا بوجاغىندا .
 ياپبا يانار قەھەرخانا اوچاغىندا . . .

قار ،
 زىگىنلىرىن اگلىنچەسى !
 يوخسوللارين ايشكىنچەسى ! . . .
 سورمە سئىدى شاھلىق حۆكم
 يىتلە نسئىدى ائل — اويماقىن ،

آل بايراغى ،

قار توتاندا چولو ، داغى

الكتريک تريلرى

ايلديريم تك آخاردىلار .

آريستوكرات ،

توتما سايدى خلقه ديوان

"قارا قىشلار "

اولوب دستان

دينجله ردى قىشدا انسان . . .

قار بير بلا اولماز ايدي

اورهك درده دولماز ايدي ،

گوللو باغلار سولماز ايدي .

قىشدان سونرا گوزلمنردى ،

قيرمизى گون ، گوللو باهار .

- ياع ، اي قار !

داغ - داشا ابىك يرده جك !

يرده آلتىندا ، "قارگولو" گوله حك

یاغ ، ای قار ! چشمھلر سویا دولسون ،
داغدا ، باغدا ، گول اولسون ، سنبول اولسون .

تهران ۱۳۴۵/۱۲/۸

آلا گۆز گلین

مخلدی دونون ، سیرمالى يە لين
 جيران يئريشلى ، آلا گۆز گلین .
 وورماسايدىم گۆز ، گول جمالينا
 يوخسا گليردىم توپونا سنين .

كاشكى اوپادان بىر گون گئچئىدىم
 ناقىشلى قابدان آيران اىچيئىدىم
 بىر باز سحرى ، گونش دوغىمادان
 بولەقلى داغا ، سىلە كۆچئىدىم

"اصلى " م اولسايدىن
 "كرم " اولاردىم ،
 باغرىندا كىزلى بىر غم اولاردىم .
 ياشىل چمندە ، ياغدا ، باعچادا ،
 بىر گول اولسايدىن ،
 شىنم اولاردىم ...

حكيم اولمادىم دردىنى بىلىم

سنی گوئرنه توتوولور دیلیم ...
ایستی بیر گوندہ سرین ایواندا ،
قوناق اولمادیم ، سالاسان کلیم .

تهران ۱۳۵۱/۴ و ۱۴۴۳/۹

" خرم دره "

چای - چمنلی ، بییر گوئزمل جنت قوروبدو خلقیمیز
اسکی چاغلاردان آدین قویموش اونون " خرم دره ".
گوندوز اوردا گون گزمرسه ، آخشام اوستو هر گئجه ،
کوئی اوزو شعله چکیب ده ، نور یاغار گوئیدن بئره .

سانما چوئللر اورتاسیندا بییر زمرد واحمدیر
بو همان " فردوس " دور ، تانرى دئمیش پیغمبره .
" یزد " و " کرمان " جان ، اونون یوخ قیمتى ، یوخ شهرتى
چون ، قیزیل ، پارلاق گونو اصلا گوئرەنمز شبپره .

گون چیخان سمنه آخر " ابهر چایي " دوئرت فصلده
" ساوه " نین نارلىقلارى باخ گوئز تیکیدیر " ابهره "
ئولكە نین دورت بیير بوجاغىن سير قىلسان گوئرمەن
" ابهر " ين ساحللىرى تك ، سىز و خرم بیير دره .
گول قوخان ، بولبول ئوتون يئردىر بوباسىل دره كېم
عاشق اولموش " ھيدجى " اوردا گوئزهل بیير دلبره .

چال گو زهليم چال !

۱

باخ " چامليجا " دان آى اوجالير ،

رنگى قيزيل قان .

آنديقجا سنى ، نازلى پرى ،

سانكى چيخار. جان

قومرال ساچينى تؤك اوزونه .

آل اء لە عودون .

اوينات قاشينى ، گول ملکيم ،

آج گو زون اي قيز !

قوى تئللريينين پرده لرينده گو رونوب ،

پارلاسين اولدوز .

ماوى " بوغازىن " ، " مارمارا " نين

ساكى هر آخشام

سن تك گلنинه بخش اولوب

نقش ونگاري .

گئتمه گو زهليم ! قال نئچمگون ... قال سنی تاری !

آي سوء نمده دير ، سون سحرين

رنگي اولور آل

قومرال ساچيني توک او زونه ،

عودونو گل آل !

" چال سئوديجيکيم ، چال ملكيم !

چال گو زهليم ، چال ! " ...

تهران ۱۹ آبان / ۱۳۵۳

گوء زهل

قارانليق گئجهده ، توفان قوياركن ،
 ايلىرييم تك ندن چاخمادين گوء زهل ؟ .
 بوروغۇ دوء ندر肯 ، آيريليق گونو ،
 نه ايچون آرخانا ، باخmadin گوء زهل ؟ .

اوزون گئجهملر آه سنى گوء زلهديم ،
 سحر قوشلارييە سنى سسلهدىم ،
 باخچامدا نسترن گولو سسلهدىم ،
 دورو بولاق اولوب ، آخmadin گوء زهل .

بوروندون ايپگە بزەندىن گلىن
 بولاغا قيرمزى ايشيق اله دىن
 آى كىمى گئجهنى گوندوز ائلمدىن ،
 بىر تك چيراق ائوده ياخmadin گوء زهل .

دفتريمده سانا ناقىشلار ووردوم .
 مئشلر ايچىينde آلاچىق قوردوم .
 ندن باغييما اي قارا گوء زلو " روم " ،
 ساچلارينا بىر گول تاخmadin گوء زهل ؟ .

اسیر ائللرین شاعرى

بى نهایت بو گو ئيون آلتىندا
 بىزە بىر قىمى فىروزە دە يوخ !
 يانار افلاكىدە مىنلىجە چىراق ،
 بىزە بىر شمع ، بىر آويزەدە يوخ !

بو قدر اولدوز آراسىندا بىزە
 يئىدى گو ئىلردى ، بىر اولدوز يوخوموش !
 بىلدۈلر قوشلارى عالمىدە مىكى ،
 بىزە دە چاتدى او آغلار باقوش ؟ !

قووالاركى منى هر كون محتت
 قاپىمى دو ئىمەدە دىير ھرگئچە غم .
 ھامى آزادە ئىلىن شاعرى وار
 من اسیر ائللرین آه : شاعرىيىم .

خزانلار

خزان چاغى

قىزىل گونش اودلانىبىدىر ،

آغا جلارين يارپاقلارى

مىن بىر رىكىلە بويانىبىدىر ...

هە يارپاغىن بىر رىكى وار ،

سودارىنىڭ ،

حسرت رىكى ،

تونغۇن ، توزلو

غىربت رىكى ...

خزان چاغى ، يئىل اسىرىكىن

ياغىبر يارپاڭ ،

ئولگۈن يارپاڭ

قالانىبىدىر ، قالاق – قالاق .

يوللار اوزاق ، گۈللەر درىن ،

نسىم اسىر سرین – سرین

داغلاربىزىم ، باغلار سىزىن

ئۈرۈيەرگىن ، يارپاق اوستە
فالماز اىزىن ...

گون ياندىيرماز !
سون باهار دىر
سانكى آغاچ يارپاقلارى ،
لاجوردى بىر متنده ،
ناققىشلار دىر ...

بىر چوخ خزان گلىب ، گئچدى ...
بىر چوخ كروان قونوب ، كۆچدى
، بىر خزاندا ،
يئتىم قالدىق .
بىر خزاندا ،
سۇدالاندىق .
بىر خزاندا ،
آلولاندىق .
اًن نهايت ،
خوليا لارىن هاواسىنا ،
قاناد لاندىق .

بیر خزاندا ،

پارلاق قیزیل گونش دوغدو

بیر خزاندا ،

بولوت گلیب گونو بوغدو ...

آتلادارکن خزانلارى ،

زمان بیزى قووالادى ...

گلدى زمان ، گئچدى زمان ...

آیرى دوشدق يوردموزدان

حسرت قالدیق سرین - سرین بولاقلارا

گول - چیچکلى او تلاقلارا ...

زمان گئچدى ، بیز قورودوق

سوسوز قالان آغا جلار تك

طراوتدن سالدى بیزى ،

بیلمم غوبت ؟ ...

بیلمم فلک ؟ ...

ماهنى

گون قىز يشدى ، اوزاندى گونلر
آخماز اولدو ، سولار دوهدن .
آچان گولدن قالمادى اثر
الوان قوشلار ، اوچدولار بيردن .

سام يئليندن پاپراق سارالدى
سوئندو اوجاق ، كوللىرى فالدى .
يئنه گوئنلوم خيالا دالدى
غم كروانى گلدى سفردن .

سورا غمى ائللر آپاردى ،
خرمنلىرى يئللر آپاردى ،
سارالارى سئللر آپادى ،
آغلادى ائل فارا خبردن .

قارا داغى دومان بورودو ،
غربت ائلده عومور چورودو ،
كيملىرى بىزى چۈللرە سوردو ؟
گلدى يولچو " خويدان " ، "اهردن " .

بئل سونبولون ، ساچىنى يولسون !

گول درنин ، گوللرى سولسون !

بىزى قووان قارا گون اولسون !

باغ - باغچاسى دوشسون شردن !

"شارل بودلو" دن ترجمه

دوشمن

گنجليگيم آلا - قارانلىق فيرتينا
 آيدىپلاشدى ، بعضا " قىزىل گوتشله
 آما دولو دوشدو ، ياغىھىلار ياغدى ،
 قىزاران ميومەر قالمادى باغدا .

چاتمىشام فيكرتىن سون باھارينا
 سئل سولارى آمان ، قازىب چوخورلار
 چالىشمالىام آه ، چالىشمالىام
 تازالاماق اىچون سئل باسان يئرى .

اميد ائتدىگيم قىرمىزى گوللر
 چوءىلدۇ ئوش يئرده بىرده آچارمى ؟
 قارا گوئنلۇم آه ، قارا گوئنلۇم ! ...
 زمان جاناوار تك حياتى اوكتور
 قانمىزى سوروب ، بىزى قورودور ...

نه آنلاديق ...

نه آنلاديق ، گلبيپ گئچن گونلردن ؟
 ايلديريملار چاخدى ، ايшиق اءريدى .
 دامالاردا سووباراق ايستى قان ،
 وجودوموز قيريق - قيريق اءريدى .

بولوت كيمى كولگە سالديق داغلارا
 ايز قالمادى گزدىگىمiz يوللاردا
 گووهندىك آه ، او گوللمىن چاغلارا ...
 باهار گئچدى خزان چاغى داللاردا
 نه گول قالدى ، نه بير ميوه ، نه يارپاق
 بىر سىن قوبىدو باعچالاردان ، مئشىدىن ،
 - يوخلىق - دئدى : - دور گل بىزە اول قوناق !

منجم تك هوشئى منه آيدىيندир :
 ياغيش ياغىب بىر جوخ گوللو آچاجاق .
 شىمشك چاخىب ، گورولدار كن داغ ، دره ،
 سئللر جوشوب قارا توفان اولا جاق
 الدن ، الـ سير ائدهرك ، دفترىم
 ائل اىچىيندە شعرىم هاي - كوي سالاجاق .

گئچمه بینجه گو زه لیلا کاروانی

گئجه - گوندوز گو زوم يولدا قالاجاق ...

٥٥ / تیر / ١٦

دورتلۇ ئىلر

سارى تىلللى سارا غرق اولدى سىلده
 آت اوپىئەنچار كوراوغلى چىلى بىئل ده
 قىرىيلدى مال قارا آها كۆچكدوائى ده
 آغا جلى كىندىردىن ويرانە قالدى....

ئولووه قان اىچىن سلطان گوروشدى
 آتا اولدى آتا زىندا نە دوشىدى
 قابى باغانلىنى دا پىرده بوروشدى
 چىراخ سۈندو، يانىق پروانە قالدى
 جڭاڭ ئىلدىك، بوجىخانە شە هەردى
 شەپىنلىك گىتدى شربىت دن شىكىرىدى
 قارا گۇنلۈرىنە ئىلدى سفر دن
 قوهوم، قارداش كۆچوب، بىتىا نە قالدى

آغا يولدا شېھىر ئىك گوروندون...
 ئەللىن لېكىدە. قارا چارشاپ بوروندون
 نە توى گۈردىون نە آزادلىق، نە خوشگون
 اوادىيا ندىن، سن اى بىچارە "يولداشى"
 جەھنم دن ياغىمۇ باخى پېئرلىر داشى... .

اىلە ظن اىلە دىن "زا دلىق" "اولدى؟
 خە يېرى...
 اولدى تەمان گاسا، هامان آش... .

گونە باخدىن، سحر، آخشام، سارالدىن
 سارالدىقچى، گونوگوندىن قارالدىن
 سارالماقدان، قارالماقدان دا، سوتىز:
 عطىرلى ھەدىھ لە يارە آپاردىن
 باھارىم يوخ... كى گىللە نسىن، باھاردان
 زمان گچمىش، تاقىش قالمىش ئاڭداردان

بودور كى، يادىكار قالمىش، زماندا
 سياض ساچىلار... قورو ياپراق چىناردا
 تەبران يېرى ئىمى

آرازین سویو . حبیب ساھر
 آرازین سویو قیزیل ،
 یاریلدا بیر پاریل - پاریل .
 موغانلار گولله‌نیب دیر
 گل گوزل ، تاماشا قیل .

گوی آتیم ، پولاد ناللیم .
 بوراخما یولدا قالیم .
 دان یئری ایشیقلانیر
 یئل اسیر سالخیم - سالخیم .

گول گلیم ، ریحان گلیم ،
 یار گلیم ، جانان گلیم .
 او زاقدان توز او جالدى ،
 شمالدان گاروان گلیم .

آغاران داغ سسیدیر
 قار یئرین پرده سیدیر .
 دویدوغون او نغمه لر ،
 شاعرین ئوز سسیدیر .

هجرانلى گوندن برى
 گئتمەدى عشق اشى
 سئوگى بیر زنجیر دیرگى ،
 قیریلماز حلقة لرى .

شیرواندان قوشلارقاچار
 ساوالان اوسته اوچار .
 او تایدا هم بو تایدا
 بیر گوندە گوللر آچار .

ماقسيم غوركى دن ترجمه
آنا

آلقيش اولسون آنا آدلى هر قادينا ؟
ديريگين قايناغينا !

بحث ائديرهم :

دونيالارى فتح ائلهين
صاحب قوان - مدهش قافلان
مسعود " آخساق تيمور " دان من .
ياريم عصير يوروش ائتدى ،
يئر اوزوندە فيللىكىمى .
ئولكه لرى شهرلىرى
فاريشفالار يواسى نك
اء زىب گئچدى ...
او گئچدىكى يول اوزمەرە
قىزىل قانلار سوئئرينه آخىب گئتدى
ئولولرىن باشلاريندان
فالاق قوران
حيات سويون قوروداراق ،
ئولوم ايله پنجه لشدى .
جاوان اوغلو " جهانگير " ئى

ئولوم قاپيپ قاچميشايدى .
 او ايستمەرى ئولومدىن ده ،
 قىصاص آلسىن .
 او بىر مدهش انسان ايدى
 ايستردى كى قارا ئولوم پنجه سىندىن
 اوولارىنى آلىب يئسین ! ،
 او گوندىن كى بو دونيادان "جهاڭىر"ى كۆچموشايىدى
 او اوتوز ايل گولمەدى هەچ
 ئولەنە دك .

سەرقىنە گلېر اىكىن
 بۇتون مخلوق قارا گئىب ،
 باشلارينا كول ساورووب ،
 قارشىلادى پادشاهى ...
 او داش اووهك بىر جاناوار
 خلقين دردinin بىلەز ايدى ،
 يئتىملرىن گۈز ياشنى سىلەز ايدى .

ئولوم - ايتىم سجده قىلان ،

بىر قادينا
 او دىرىيلىك قايناغىينا ،

آلقيش اولسون !
 قارا ئولوم فراشى اول
 دمير جايياق
 يئر اوزونون آفتىيندن ،
 بحث ائديرەم :
 گول - چىچكلى ، چاي - چمنلى
 بير اوادير .
 سمرقندىن شاعرلرى
 "گوللر عشقى" آد قوييموشدى
 اوگون قوجا امير دئمك
 او اوادا توى تونموشدو^و
 بير اوواكى الوان - الوان گوللريلە ،
 زمرد رنگ ئورپىكىلە ،
 ناققىشلى بير ايپك ايدى چىن ايپگى .
 هر طرفده چوخلو چادير قورولموشدو^و
 لاله كىمى باشلارىندا بايراقلارلا ...
 تيمور لنگين دورت بوجاقلى
 هاوي قبه بويوك ، هوندور چاديرىدا
 گۈرونوردو ...
 بير چاديركى چادير لارين اورتاسىندا

سانکى گۈزەل ملکە ايدى
 حرمىرا خاتونلارин حلقىسىنده ...
 چادىر دئمە ، زرين ستون
 افسانوی ، اىپك چادىر .
 هر قانادى يوز آدىيلىق
 او جالىقى اوج جىدايدى
 شاعىلرىن سراپىردى دئدىكلىرى
 او چادىرى
 بئش يوز قىزىل كندىر ايله
 يئر اوزونه باغلانمىشدى ...
 دورد بوجاقدا گوموش قارتال
 اورتالىبىدا تخت اوزىزە
 "ايمىشىدى" امير تىمور
 او بئشىنجى قارتال ايدى .
 - دوئيىشىلدە اوستون قارتال -
 امير يامان قوجالمىشدى .
 ساج ساقالى آغارمىشدى
 يول - يول ماوى اىپك چوخا
 اءينىنده وار .
 هىمە واردىر

قورخونج فورو تېسىندە
 ياقوت ايله بزەنكلى
 آغ پاپاغى .
 امير باشىن تۈپدەركەن
 تۈپەشىردى قىزىل ياقوت
 سانكى قانلى بىر گۆز دوركى
 دونيالارا نظر سالىر .
 آل قان ايله بولاشاراق
 پاسلانمىشىدى خنجر كىمى .
 اونون اوزو
 زمودتك دونموش ... سوپىق
 باخىشى وار دار گۆزوندە .
 زمودكى عربلىرىن ان سئۇدىگى
 جواهردىر
 اوياشىل داش ، دئىييرلىرى كى .
 بىر چوخ مصروف خستە لره شفا وئەر

 گۆزەل قىزىلار دوداغىينىن رىنگى كىمى
 " سراندىب " دن گىتىرىلىميش
 " آخساق تىمۇر " قولاغىندا

آل یاقوتدان

بیر جوت سیرغا پاریلداپیر

چادر ایچی دوئش نیبدیر خالی لارلا

گول بوتالی آغیر قیمت

خاقانلارین ، سلطانلارین

مجلسینه گرک اولان

شوشه لرده قیزیل شراب ،

پاریلداپیر گونسلر تک .

چالقیچیلار ساز چالیرلار

فیرلانیر لار رفاصملر ،

بوتون خانلار ، بوتون بگلر

شاهدان ایراق ایلشمیسلر .

آنچاق شاعر شاھا یاخین اوتور موشدور

او کرمانلی بیر شاعر دیر .

دنیالاری بیخان امیر

بیر گون اوندان سوروسدوکی .

— ساتار سالار اگر منى

— هه قیمنه آلارسان س ؟

شاعر دئپیر :

— اسیرمیئش گوموش بولا !

امیر دئییر چیغیاراراق :

بو پول آنجاق کمربندین دئیریدی .

جواب وئریر شاعر ، - منیم

مقصدیم ده کمربند دیر !

یوخسا ئوزون ، دئیمزسن هئچ

اینان کى بیر قارا بولا ! ...

بلى ... شاعر

قورخونج وحشى بیر سلطانلا ،

بو وجمله دانیشار میش .

حقیقتى گیز لتمەین شاعرلە

اولسون آلقىش !

اونون شانى ، افتخارى

سلطاننلاردان ، امیر لردن اوستون ، ازلان

آلفيشلایاق شاعرلرى

هئچ قورخادان گۆزەل سۆزەل

ادا اولان بیر حفیفت

آنچاق آزاد شاعرلەن تانربى دیر .

توى مجلسى فيزىشمىسىدى ،

شواب ابچىن ، دئىپىب - گولن ،

الوان گئييم دلتك لرله

پهلوانلار اورتاليقدا

مشق ائديرلر :

باش كسمى ، گؤز اويماغى !

بويانميشلار بير نئچە فيل

بير پاراسى قىزىل رنگە ،

بير پاراسى ياشيل رنگە ،

بعضى گولونج ، بعضى مدهش .

توبون شيرين يئريندە بير آشوب اولدى ،

سانكى گؤيدە شىمشكچاخدى ،

مغورو دىشى بير قارتالىن

قيهاسى تك

ائشيدىلدى قادىن سسى .

باغيرتىنى دويدو امير .

- " گۈرون كىمدىر داداڭلەن ؟ "

- " بير قادىندىر " . سويىلە ديلر

" باشى آچىق ، دونو بىرتىق

توز - تورپاقلى بير گدادىر

بابير دلى . . . "

اوج اقلمین پادشاهی
 بوبوردی کی :
 - " یول آچینیز گلسين گورک " !
 یاغیشلاودان ، گونسلردن
 پالتارینین ، رنگی اوچموش
 آیاق يالین ، ایتی باخیش
 بیر قاراشین قادین اودم گلدی برى .
 یابانچیدی
 داغیلمیشدی قارا ساجی سینه سینه
 تیترمدن ، قورو الین
 اوزا داراق پادشاها
 دئدی : - " سنمی سن اول
 بايزیدی اسیر قیلان
 قهار سلطان ، امیر تیمور " ؟
 جواب وئردی آخساق تیمور :
 - " بیر چوخ شاهی ، خاقانلاری ،
 اسیر قیلان ،
 بیر چوخ ثولکه فتح ائلهین ،
 قان ایچمکدن یورولمايان ،
 امیر تیمور من ئوزوم ... "

قادین دئدی :

— " دینله امیر ،

دونیالاری فتح ائتسنده ،

یئنه فانی بیر انسان .

من حیاتین قایناغیام ،

سن ده ئولوم ائلچیسی سن .

ائشیدمیشم دئمیشس کی :

" گوجلو اولان عادل اولور "

من بو سؤزو اینانمارام

منجه سنین گوناهین چوخ

لاکن بوگون گل منیمله

عدالتله رفتار ائله

سن سلطانسان من آنایام . . .

امیر تیمور

فراستلى ، چوخ آغىللى

بیر کىشى ايدى . . .

او قادینین کسگین او دلو سؤزلىيندن ،

آنلاپى کى جسارتلی بير قاديندېر .

دئدی : — " اءيلش

سو، يله كۈرۈم نە ايسترەن

اوج اقليمين سلطانيندان " ؟

- " ايتاليا ئولكە سيندە ،

" سالرنو " لو بير قادينا .

" سالرنو " بير اوذاق ديار ،

باليقچىدى منيم اريم .

من اريمىلە ، همده گۈزەل آلتى ياشلى

اوغلوم ايلە

بير داخمادا خوشلوق ايلە

ياشار ايكن

بير كون بىزىم ساحللەرە ،

سراچى لار ،

نامىد دنىز اوغۇولارى

ياناشدىلار ، ساواش اولدو .

آنام ، اريم ، بير چوخ آدام

او ساواشدا ئولوب ، گئىتىدى ،

باھار كىمى گۈزەل بالام ،

قورساتلارا اسىر اولدو .

دورد ايلدىرىكى

ديار - ديار دولاشيرام

آنجاق عزيز اولادىمدان

سوراق وئرهن کيمسه يوخدور ! ...
دینله امير !

بىلىرەم کى چوخ گئچمەدن

بايزيد ده

قورسانلارى ياخالايبىب ،

گمىلرین اودا چكىپ ،

سن سلطانا اوستون گلدىن ،

اونون بوتون خزىنه سىين

وار - يوخونو تالان ائتدىن ،

امىنم کى ، خىرىن وار

سن بالامىن قىرىيىندن ،

گل سلطانىم !

سن بالامى وئر آپارىم ! ...

بو سۇزلىرىن ،

بوتون خانلار ، بوتون بىڭىر

گولوشدولر

" دلىدىر بو ... " سۇيىلدىلىر ...

"اميرتىمور" حىرىت اىلە

او قادىينا باخار اىكىن

شاعر دىئدى :

— " بير آنادير ، هر آنا نك

چىلغىن اولموش ... "

امير دئدى :

— " سوئيلەقادىن !

گۈرمە دىيگىم ، بىلەمە دىيگىم بىر دياردان ،

ئئجه چىخدىن ؟

دىزىلردىن ، مئشەلردىن ،

جوشۇن چايدان ئئجه گىچدىن ؟

اوجا - اوجا داغلار آشدىن ،

سەرقىدە كلىب چاتدىن ،

پىنجه لشدىن حيوانلارلا ؟

حيوانلارдан ئەن يېرىتىجي انسانلارдан

ئئجه ئوزون خلاص ائندىن ؟

گۈرۈم كى ، سلاحين يوخ

ھر آدامىن ، ياخىن دوستو ،

جان پناھى ، سلاحى دىر . "

آنا آدلى ھر قادينا آلقىش اولسون !

ھر آنانين سونسوز ، حدىسىز سئوگىسى وار .

دونيا اھلىن آنا سودو بئجه رىبدىر .

گون ايشيقى ، آنا سودو ؛

سئوديريري بودونيانى هر انسانا .

قادين دئيير ؛

- " يالنيز تكجه بير دريادان

گئچميش من .

او دريا دا چوخ آدا وار

يئلكن ليلر

دمير آتميش گميرل وار .

ساحللرده حيات سورهن انسان ايچون

جوشغون چايدان ، اوزوب - گئچمك

آسان ايشدир .

داغ - داش ، دئدين

يولوم اوسته داغ گوءرمدىم "

شاعر دئيير ؛

- " عاشقلره اوجا داغلار باش اءيرلر

اوجا داغلار دوزەنلىكلر چوله دۇئىر".

قادين دئيير ؛

- " سفربىمدە

چوخ مئشلر ئونوب، گئچدىم

وحشى ئوكوز ، وحشى دوغوز ، آبىي گوءردىم ،

قورخوتىمادى اوئلارمنى .

بىر قافلان دا اىكى دفعه

سەن باخارتك منه باخدى !

حىوانلارا من دردىمى آچىپ دئدىم ،

دېتىلە دىلىر .

من آنایام ، حىوانلاردا بىزلىرى كىمى ،

ئۇز بالاسىن جاندان سۇھەر .

حىوانلاردا انسان كىمى

ياشاماڭ-چون ووروشالار " .

امير دئدى :

- " دوغرو دئدىن آناجىكىم

حىوانلارين سئوگىسىنده رىيا يوخدور ،

يالان يوخدور .

دوئيوشىلدە، انسانلادان

گوجلودولر " .

آنا بودم بىر اوشاق تك ،

صحبىتىنە دوام ائتدى :

- " ھە بىر آنا روحا " سادە ،

بىر اوشاقدار .

بوتون مخلوق بىر آنادان دوغولموشدور ،

هر انسانین آناسی وار .

سنی ده بیر آنا دوغموش

قوجاکىشى .

سن تانرىينى دانا بىلسن

ئوز آنانى دانانمازسان .

من آنایام ، ئىل سلطانيم ،

اوغلومو تاپ منه وئرگيل " !

شاعر دئدى :

- " دوغرو دئدىن ، عزيز آنا

ھئچ بير ئوكور ، دانا دوغماز ،

گون اولماسا گوللر آچماز .

سئوگى سيز ھئچ سعادت يوخ ،

قادىن سيز ھئچ سئوگى اولماز .

اولماسايدى آنا اكى

نه بير شاعر ، نه بير عالم

بودنييا يا گلمزايدى .

تكريم ائدهك آنالارى .

"ارسطوسلار" ، "هومروسلار"

دوغانلارى .

شك كىمى غزل ياران

سعدی "لرین آناسی وار"

"خیام" بین دا آناسی وار

او "خیام" کی زهرلی چوخ شعریازمیش

دوشونهړک فانی لیګی

يولدان آزمیش " .

پئر اوژونون بلاسی اول

شهرلری وېران قویان

قوجا خاقان

درین — درین دوشونجه‌لر

دریاسینا غرق اولا راق

سکوت ائتدی .

بیر آز سونرا باش فالدیریب ،

خطاب ائتدی مجلسده‌کی

آداملا را :

— "تانری قولو " امیر تیمور " ،

قولاق آسین نه سویله بیر

اوژون ایللر پئر اوژونو آیافلاپیب ،

تیتره‌دروک ، اینلتمیشم .

عزاپیل دن فرمانیم وار

اوتوز ایلدیر ئولوم توزو

ئولكە لره داغىداراق
 "جهاڭگىر" ين قىاصىنى آلماقدايام .
 ئولوم منيم اورەگىمىن ،
 گونشىنى سوئندورو بدور .
 دوغرو دوركى بىر چوخلادى
 سلطنت - چون ، تورپاڭ ايچون ،
 منيم ايله چارپىشىدىلار .
 لاكن كىمسە انسانلارин خاطرينا
 "تىمۇر" ايله دۆيۈشىمىدى
 انسان ذاتا" نظرىمدى دەيرسىزدىر
 انسان كىمىدىر ! ؟
 ندن يولوم اوسته دوروب ! ؟
 من دۆيۈشىدە" بايزىدە" فائق گلىپ ،
 بىر گون اونا دىئىم كى اى سلطان منجه
 بئر اوزونون انسانلارى ، مالى ملکى
 دەپرى سىزدىر ، اولو تانرى نظرىنده .
 آنجاق تانرى انسانلارين تقدىرىنى
 منيم كىمى بىر آخساغا ،
 سىنن كىمى بىر گۈزلۈيە تاپىشىرمىش !
 من سلطانلا بو وجلە دانىشمىشام

او زمان کی زنجیرلره با غلام نمیشدی ،
 زنجیرلرین آغیرلیقی اونون قدین اءیمیش ایدی
 من سلطانی او حالتده گوئه رهایکن
 دوشوندوم کی ، حیات آجی بیر او تدوکی
 خارابادا گوئه و ریبدیر
 تانزی قولو " تیمور " سیزه
 گرک اولان هر بیر شئیی آتلاتمادا
 ایندی باخین بو قادینا ،
 اونون تابی بو دونیادا فراواندیر
 او فارشیدا ، خالی اوسته او تورو بودور
 روحومدا او منجه مجھول احساسلاری
 او بیاندیردی .
 بو بیر جسور قادیندیرکی
 رجا ائتمز امر و ئوھر
 او عاشقدیر .
 سئوگى اونا قدرت و ئریب ،
 سئوگى اونا کیزلی بیر سر آچیبدیرکی
 اونون اوغلۇ كول آلتیندا بیر گۆز ایمیش
 او بیلیر کی گوئزدە قیزیل آتش اولوب ،
 عصرلر جه دونیا لارى آيدینلەتسین

باھار چاغى گون اور تانين گونشىندن

داها پارلاق بير شئى وارمى ؟

عاشيق سۈپلەر : سئوگىلىمین گۆزەل اوزو ،

گونشىندنده ايشيقليدىر .

ھەچ گۇ رومسۇن چىراق كىمى پارىلدايىان اول دوزلارى

ماوى گۆيدە قىزىل كونو سئير ائتمىسىن ؟

ھەچ بىلىرسۇن ، سئوگىلىمین ھەدوروشو ، ھەكولوشو

چىچكدىن دە گونشىندە فوسنكاردىر ؟

گۆزەللرىن بارەسىندە ، بىر چوخ غزل يازىلىبدىر

آما افسوس گۆزەللرىن گۆزەلىنى

دىرىلىيگىن قايناغىنى

بودنیانىن گول باغىنى

عشقىن شعرىن تانرىسىنى

آن آدلى بىر قادىنى

ھەچ بىر شاعر لايىقىنجه ، وصف ائتمىيىب

عىزىز آنا ، بودنیانىن گۆزلىيگىن

شىرىن حىيات فلسفەسىن ، آنلاتماق - چون

سنه قدرت وئرىب تانرى .

شاعر دئىير :

- " ياخشى دئدىن پادشاھيم ،

تانرى دئمك ئوزوده بىر شاعرايمىش ".
 آنا گولر اونا باخىب
 بوتون خانلار هامى بىلەر گولوشدولر .

بو داستان زوال بىلەز حقيقىتدىر
 آنالارا سوروشسانىز ، دىيەرلىرىكى :
 - " بودونيايا بىزلىر تحفه گتيرمىشىك
 تفاخردىن يان اولاراق
 بىزلىر سئوگى ، بىزلىر بارىش آغا جنى اكمىدەيىك
 غىلى ، قارا ئولومدىن دە
 بىز گوجلوپىوك ...
 سون

"کولشن"

اوگئى آنا ساتمىش ايدى ، كىنيزتك ،
 قىز جىغازى بىر زنجانلى ماللايا .
 بو دردناك سرى منه ، بىر گئجه ،
 آچدى بىزە ياخين اولان همسايا ...

آچيلمامىش غنچه اىكىن او قىزىن ،
 نه رونقى قالمىش ايدى نه رىنگى .
 لاكن اونون شيرين اينجە سىسىنده ،
 دويولوردو اوشاقليقىن آهنگى .

چاتلاق ، قورو دوداقلارى نفترتە
 غمگىن ، چىركىن حياتينا گولەردى .
 دوشونجەلى باخار اىكىن گۈئلۇنندە
 ئاظالملره سانكى لىعنت ائدەردى .

بىر قره شىن گۈزەل ايدى ، عمرومدە
 گۈرمە مىشدىم ، اوナ بنزەر نازنىن .
 ھەلە ائودە قولچاقلارلا اوپىاركىن

اولموش ايدى تازه گلين ، قىزكلىن .

سرگذشتىن توپدا منه آنلاتدى
— ساچلاريلا غمكىن ، غمكىن اويناركن —
؛ ”آنام يوخدو ... بابام اولدو آناليق
نيسكيل ائتدى منه ياشلى كورهكىن ...

بزه نديبردى ، كئيندېردى گلين شى ،
باشيم اوسته توتدو منيم او قرآن
گلينلىكىن نه الودوغون بىلمىزدىم
شاهدىر اول گلينلىرى يارادان ...

منه گئجه اريم عفريت گۈروندو
اوركوب اوندان بير بوجاغا سىخىلدىيم .
منه سارى گلىر ايكن او آلچاق
دوروب ، فاچدىم اوزوم اوسته بىخىلدىم .

سحر كىتدىم آناليقين يانينا ،
آخشام منى قىزىل پولا ساندىلار .
كۈچوردهرك بير آباجى ائويىنه ،

فاحشلر سيراسينا قاتديلار

ائشيدميسديم هراييل قديم مصدره ،
"نيل"ه قوربان ائدهرميشلر بير قىزى .
بوسون عصرين قوربانلىقين كۈرۈك
دويماقدايم اورەكىمde بىر سىزى .

آخشم اولدو ، ياندى بوتون چيراقلار
توصولىدى مطاخلاردا ، اوچاقلار

پنجرەدن باخارايكن بى خبر
كۈرۈم يانير لامپا قايىنir ساور ،
آنام يئره درى سفوھ سالىبىدىر .
قونشو كۈچوب ، كىئىپ ، يالنىز قالىبىدىر
آچىلاركىن گول - چىچكلى آغ پىرde ،
دئدى ؛ - " اوغلوم نه خير وار ائشىكىدە ؟"
دئدىم بـ - " ماللا گوناھلارا باتىبىدىر ،
بىر آنالىق اوڭى قىزى ساتىبىدىر

سانکی اوچوب ، گئتمىش ايدى شاهبازيم
شام يئمەدىم ، بىچىلىمىشدى بوغازيم ...

آنا م دئدى (قىزاراركى ياناغى) :
- گئدىپ پول وئر ، آلىب گتير اوشاغى
گۈندەرەرىك اىسترسىنده " تېرىزە "
تاپىشىرىپىق باجىن قىزى " نىڭىزە "
مدرسەيە گئدىپ اوردا درس اوخور
بوش وقتىنده " نىڭىز " ايلە فرش توخور .
حئىيف دىيىل قىراوشاغى ساتىلىسىن ؟
پارلاق اينجى كوللوك اىچەرە آتىلىسىن ..

سحر ... دوئيدوم آباجى نىن قاپىسىن
گۈردوم كلت داشىر چولون - پالاسىن
اونلارى كى دونن گئچە ساتىبىلار ،
تۈزلو يئرده ، آچىق - ساچىق ياتىبىلار ...
فاطر كىمى ، زىنقرۇولى بىر قارى
گۈزلەر شىشىك ، ياناقلارى ساپ - سارى
كۈپك كىمى دىشلىنى آغارتدى ،
چاتىپ قاشىن ، گۈزلەرنى داراتدى ،

سوروزب ، باشдан آياغادك بکلهدى
 — قىزايىسته دىن ، دول اىستەرسن؟ " سوپىلەدى .
 دئدىم :—" سانما گوللو باغا گلمىش
 بىر اسىرى قورتارماقا گلمىش
 اينانىر سان اكىر دىنە ، قورآنا
 قىز اوشاغىن ، گل تاپىشىر سن مانا . . ."
 — اوشق دېيل — دئدى — يامان افعى دىر
 جانى يانمىش آرواتلاردان چوخ بىلىر . . .
 شترييە اوقدر دە دېيل رام ،
 كىم اىستەرسە كىزى تكىن ساتارام . . .
 گۈرۈم كى وورولموشسان " گولشنە "
 غم ائىلەمە ، اوچۇز وئەرم سە . . .
 دئدىم : — " نىچە ؟ "
 دئدى : — " اوچىوز پەلەوى ! "
 دئدىم : — " آروات ! آخماق مىسان ، يادلى ؟ "
 دئدىم : — " ياسا دۇندەرەم توپىونو . . ."
 دئدى : — " گۈرەك كىم او دوزار اوپىونو ؟ "

كلانترە گىئىدip ، ائتدىم شاكىت
 آچىق سۆزلى دئدىم حال و حكايىت

گولدى ، گولدى . دئىدى بـ " آ GAMULM ؟
 نه امر ائتسن مندە اونو ائلهبىم ...
 بو ايشلرده - يالان دئسم او دلاتىم -
 كلانترىن دخالتى يوخ جانيم .
 ماللايا ده ، كىزلىين كېين كىممىسىن .
 لوطوبا ده ، آروات بازلىق ائتمىسىن .
 راپورت وئرسم منه دلى دئىھەرلر ،
 چۈرەكىمى كىسب ، معزول ائدەرلر .
 بئلە گلېب ، بئلە گئدەر روزگار ،
 ماللا سوسار ، حكومت ده گۆز يومار ...
 او لماسايدى آباجى تك بىر قارى ،
 كىم آلاردى او اسرەميش قىزلارى ؟ !
 (احمق او دور بو دونيادا غم بىيىه ،
 تانرى بىلىر كىم قازانا ، كىم بىيىه ...)
 توخونما سن بو جلالا ، حشمنە
 فاحشەلر وئركى وئەر دولە ...
 او نوتىدو نمو حشمىيىنى سلطانىن ؟
 خرجى چۇخدور او مەحتىم دىواينى ...
 نوکىلى ، قىزىل شراب اىچىرلر
 خانىملارى ، يايلافلارا كۆچەرلر ... "

گوئدوم حريف ، دئيير سؤزون دوغروسوں
 ياخشى تانير مملكتىن اوغروسوں .
 حىرىت ايلە ، قالا بگى ، دىتلەدىم
 گئدەر اىكىن بوسۇز لرى سۈپەدىم ؛
 - " دوردوچا بودونيا ، ساغ اول كلانتر !
 پىتك دە بال ، كوبىدە ياغ اول كلانتر !..."

يوخموش خلقين دردلىرىنه چاره ساز
 بو دياردا ايت يېيە سين تانيماز ...

بىزىم ئولكە اولموشسادا گولستان
 هو درەددە نئچە بى وار ، نئچە خان .
 هو بىر يىنин زنجىرى وار ، زىندانى ،
 هو بىرينىن آيرى - آيرى فرمانى .
 او گونلەركى قارا چارشاپ آچىلدى ،
 گويدن يئرە قىزىل ايشيق ساچىلدى ،
 بىر چوخ قادىن گىزلىنىسىسە ئويىنده
 بىر چوخلارى گىزلىنىسىسە ئويىنده .
 قالابگى اعلان ائندى ياساسىن

— "فاحشلر چادر اسیز چیخماسین ! " ۱

کوچه باغان ئوتوب ، چىخدىم كۆرپويم
 آخشام ايدى گئدىپ، چاتدىم " پېپى " يە ۲
 او يئردىن كى گونش دوغار سحرلر ،
 ماوى داغلار ئور پىكينى گوستەرەر
 او يىردىن كى ، قوه چىلەر كۆچەرلر ،
 گللىپ ، گىندىن بىر بولاقدان اىچەرلر .
 لakan منى زەرلەدى او بولاق .
 من سوئيلەييم ... قىزىم سىنە وئر قولاق :
 — قەھە خانا شولوخ ايدى ،
 فايطنلار ،

يولچۇ داشىر ... هر كى اولموش بىقىرار
 شاپقاڭلilar ، باش آچىقلار اىچىيندە ،
 كۆزە چارپدى ، او دم غەكىن بىر پىرە ...

تو پلانمىشدى كۆرۈمۈم آروات بازارى

- ۱- كومىسر اعلان اىنده رىكى فاحشلر او زىر- كۆزە چىقىن كىمە سىنلر
- ... اونلار گىركىيئنە چارشاپا بۇرون سونلر ... ھامى اولارى تانىسىن
- ۲- پېپى . زنجانىن شرقىيندە بىر يئر آدىدىر .

اسمر قیزی گوئردوں سولوب ، بوزارمیش
 آغلاماقدان آلا گوئزلر قیزارمیش
 گوئزه‌للہ شیب بوی آتمیشدی بیر هاوا ،
 دئدیم : - " قیزیم ...
 " پربی " هارا ؟ سن هارا ؟ "
 دئدی : - " گلیش بیر آباجی تھراندان ،
 کوئچوردوی بیزی بوگون حوئکمران ..."

یوخدور فابریک بابا ، آنا ایش گوئرہ
 معلم یوخ ، یئتیملره درس وئرہ ...
 زنگین لرین چرکین قیزی ائر ناپار
 " قالا " هر گون آغیز آچیب قیز اوئار ...

ایلک سفر

" سامان میدانی " ندا ،

بیر گئجه یاتدیق ،

قوخوموش ، بولاشیق کاروانسرا دا

هاواسیز اوتاغی ، بوروودو بیردن

خورولتو سسلری ... یاتا بیلمهدیم .

ایشیقلاندی سحر ، گو ردم با جادان

یوکلندی ائششکلر ، یوللاندی کاروان ...

بازار لاردان گئچه رکن ، گو لگه لە تک بیز

آغیر یاتمیش ایدی اپریمیش تبریز .

ساکت ایدی هر یئر ... قبرستان کیمی .

نه ایشیق وار ایدی پنجره لرده ،

دالغینلیق وار ایدی بوتون هر یئرده ...

بولا دوشدوک سس سیز چاى . قیراغیندان

یانیردی هله ده " صاحب امیر " ين ۲

۱ - سامان میدانی ، تبریزده میدان آدیدیر .

۲ - صاحب امیر ، تبریزده زیارتگاه آدیدیر .

گوموش قندىللرى ، و چىراغلارى ...

گئچدىك " باغمئشە " دن سونرا " بارىش " دان

سحرىن نسيمى خىسىلەدەرىدى

گۈئى آغا جلارى .

ائشىكلر ساللايىب باشىن - قولاغين

آرزىلىيىر دىلار كىدىن اوتلاغىن ،

چوئللىر ايىسىزدىر ، يوللاردا خلوت

بودور داستانىنى باشلايىر غربت .

قىزىل داغلار انگىىندىن ،

كۈلگەلر تك ئوتوب ، گئچدىك ،

كۈز ياشى تك آخار سوپۇن

قىراغىينا قونوب اىچدىك .

پايزىز ايدى ... تورونجو گون

١- باغمئشە : تبرىزدە محلە آدىدىرى .

٢- بارىش ، بارنج : تبرىزىن ياخىنىندا كند آدىدىرى .

داغ آردیندان ، گۆزون قىربىدى .
 بىردىن — بىرە سس اوجالدى ،
 بىر يانىقلى " گراىلى " آه !
 دردلرده دالغالاندى ...
 گون اوجالدى ،
 داغلار ، داشلار قىزىللاندى ...

يورولموشام ، سوسامىشام ...
 بودور قارپىز بوسنانىنин كنارىندا ،
 دوردو كاروان
 بوسنانچىيە پول وئريلدى ،
 پارچالاندى دئم قارپىزى ...
 بىر پاراسى كەربايى ، بىر پاراسى قىرمىزى قان
 قارپىز دئمە ، — بالدا ائله شىرىنلىك يوخ ،
 گولدە ائله عطىر يوخدور ..

"بارنج" دان كىنده قدر
 بىزىم يئرده بوسنان چوخدور .
 داغلار اوجا ، گىنچىدلە دار
 بو سحرىن شفقىنده ، قوشلار اوچار

کهليک اوتو ، داغدا بيتدر

درهلهerde کهليک ئوتدر .

سولار آخار قايانالاردان ،

سوسوز قالماز ، هئچ بير كاروان .

داغدان قيراق دوزهنهلىكده ،

پالجيق ائولر بير - بيرينه سوئيکه نېيدىير

كوجهلرده ، كرمە ، تزك ، قوببا - قوببا .

دووار لارى بزەنېيدىير چوخلو ياپبا .

" توركه داري " كندى بودور

بوتون باشقا كندە بنزەر .

اوردا بير چوخ حادثلر ، فاجعه لر

اولوب ، بىته ر ...

توللو چىركىن حېطىلرده

توبىوق ، خوروز قايىشا مادا

كند ائويىنده ، بير قاپى وار ، بيرده باجا

ايوانلاردا تندىير يانىر

بوروموشدو تازا چۈرەك عطرى

بوتون اورتالىقى .

" توركه داري " لوت ، برهنه ،

بۇخدور اوونون نه باغچاسى ، نه دە باغى

لاكن نئچە بولاغى وار ،

شربت كىمى سولارى وار .

بوستانلىغى چوخدور اوونون ،

تارلالاردا بوغدا بىتمەر

ارباب قويسا ، بونجا تاخىل ،

خلقە يىتمەر ...

بولاق باشى گولله نىيدىر

آرواد - اوشاق سوبا گئدىر

بىر بازىسى فيز اوشاغى ،

اياق يالىن ...

توز - تورپااغلى پالتارلارين رىنگى ايتمىش .

گۈزەللرده كاروان ئىچەر

لاكن حئىيف ! پالچىق ايچەر ،

جواهرلر ...

باپامىن دوسنودور كىدەدا كىسى

مال - داوارى چوخدور ، پارلاقدىر اېسى

ایکی آروادی وار ، بیری بئرلیدیر ،
او بیری بسی ايسه ، شاهسون قیزی .
بیری دیشی اسلام ، بیریسى قوزى ...

بکین آروا تلادی ،
الوان پالتارلى
" اوزو بزکلى ، آشى ترکلى ! "
بويو كهربا ، الوان مینجيقلار
عاراقچىنلىرىنده ، اتكلىرىنده ،
عثمانلى لئەسى ، اوروس ماناتى .
آلېنيردى اينان او پوللار ايله
بوتۇن قۇنشۇلارىن ، داوارى ، آتى .
كندىلىر ، - شهرلرده اولدوغۇتك -
يورد تىكىيلر چاي داشىندان ،
چىي كريپيج دن .
بىلىرلر كى : - انسان اوغلو ئولەجكدىر .
بىر چوخ دستان
اولسا شيرىن ، اولسا آجي ،
بىته جكدىر ...
يوردلار ايسه زلزلە دن

یئلدن ، سئلدن بیخیلاجاق .

قیرخ ایل سونرا ، بو کنددن

اشراتر قالمیباچاق .

چوخ سورسده کندین عمرى

"قاراسووان" - یولدان گئچن

حکومتین فراشلارى ، تالاياچاق

یادا ، ارباب ، رعیتین

ایستى قانين سوموراچاق .

بئلهلىكە ، بېرگۈن گله ر

گئچەر چىراق ، سۆئندر اوچاق .

شهرلىرى "قاراسوان" ياد سربازلار

تالامازلار .

لakan ، شهر اھلى هامى ،

بو حكمتى ! ماللارادان ائشىدىپلر ،

"عوه مور قىيسسا ، دونيافانى ،

بودونيادا قالان هانى ؟

؟

هاردا قالدى دستانىمىز ؟

— بىكىن ائوى

چىخسان اگر اوچ پللەدن يوخارىپا
تك قاپىلى ، پنجرە سىز بىر اوناق وار ،
— قوناق ائوى — !

آغ تورپاغلا آغارىلىب ،
خانىم يئره كليم سالىب .
تاقجالاردا لامپا ، چىراق كولابدانلار ،
اوzech كولن آينالارواز
پارىلدايير ، بؤيوك ساموار . . .

ساباه زووار گلمەجكدىر ،
شوربا ، پىلو پىشە جكدىر
گلن ، گئدن بوتون مخلوق ،
” قاينار چاي ” دان
ايچە جكدىر . . .

قاش قارالدى ،
ائوبين قىزى ، شام گتىردى ،
— كند چۈرەگى ، بىر كاسادا سرین آيران

یو خوم گل دی ...

پارا - پورا ، پیس قوخ ویان ، بیر یاتاقدا ،

دو شوب یات دیم ...

جو مدور یو خو دریاسینا ، سحره دک ...

گوئر دوم " یئددی پادشاهی " ...

چی خدی گونش ،

دووار اوسته قوندو یاهی ...

کوله جمی ، تومانیمی گی به - گی به ،

گئتدیم بیر باش من حیطه ،

آفتافادا سو وار ایدی ،

ائو قیزیندان سوروش دوم کی :

- " ماوال هاردا ؟ "

گولوب دئدی : - " گل گئت چوئله ! "

دو نه رایکن ، بو شال میشدی

آفتافانین مگر سو یو

قاری ننه آجیقلانیب ،

دئدی : - " داینا ! - شہردیبل ،

بو قدر ده سو ایسلنمز ...

اَل وورما سن آفتافایا !

سن ده ساباه ماللا کيمي ،

دور ، گئت چايا ! ...

بزه ميشهدى ، ساري گون

بوستانلارى ، كوء يشنى

بيلديريچينلر ، سئچەلر ،

يونجالىقدا اوخوردو .

حيطىلرده گلينلر ، گوللو حاجيم توخوردو .

ناقىشلار تك بويالي ،

داغلار اوژه گولوردو .

يولدان گئچن كاروانا

آلا كوبك هوروردو

بودور ساري آلتين كيمي سونبوللر

خرمنلرده قالانىبىير بو سحر

او گوردوگون قورو يونجا باغييدىر

ياى سووشوب ، " هولا قوشماق " چاغىدېر

دىئير ، گولور " توركەدارى " باقفالى

بوغدا وئرسن ، سنه وئره شافتالى ...

گون اوجالىب داغ - داش ، تورپاق اودلانىب

ئەچە ئۆكۈز ، نەچەدانا اسپىرتىك
زنجىرلە بىرىپىرىنە باغانىب ...

دولاندىقجا دىلىسىز ، يازىق حيوانلار ،
قىزىل بوغدا سامانىندان آپرىيلار .
يورولوبىلار ، قان ترا يېرە اوشاقلار .
شوربا پىشىپ دىيە ، يانىر اوچاقلار .
آرواد - اوشاق خرمىنلەرde چالىتىرىز
قوپىبا - قوپىبا ، ياپىبا اودو آلىشىر .

آخار سولار درەلەردن سئىلەنەنير
گۇللو تومان ، توزلۇ تئللەر بىئەنەنير
صورانلاردا ، دوداقلاردا ، گۈزىلەر ،
اسىدىنۇرۇ ، سئويىنچ اودو بلە نېر ...

شهرىمیزه بىركىندىلى گلىر سە ،
ھىز اوشاقلار ، دالىسىنجا چاپارلار .
گولە - گولە اونو سۈزە توتاراق ،
بىردىن - بىرە پاپاغنى قاپارلار ...

دانیشغین، تبریز اهلی یانسیلار ،
 " حکیم لعلی " قوشار هرزه قوشمالار ...
 کندلینین دردین بیلمز " شهریار "
 ارباب ، فراش ، وار - یوخونو آلارکن ،
 علاف ، بزار اویازیغی آلدادر ...

گون یاییلیب ، خانیم هله یاتیدیر ،
 کند آروادی بوغدا اووسور حیطده ،
 کوئرپه جیگین دالیسینا چاتیدیر .

مهله بیئلر سانکی کوئرپه اوشق نک
 آناسیندان آبری دوشن چپیشر ،
 قالانیدیر تاخیل ، گلیب درویشر ،
 ئوز جدینین مالین ایسته ر سیدلو ! ...

ارباب ایله بولوشورسە اکینچى ،

۱- حکیم لعلی ایروانی . قلار دوره سینین آخرلریندە یا شیيان شاعر دیر

درویش ایله سوئیوشورسه اکینچی ،
سیدلرین حقین وئرسه اکینچی ،
یامان گونه دوشە جىدىر ، قىش گونو ...

توبىق - خوروز باغىشلار سا آغايا ،
اوغرلاسا ، گئچىسىنى ، همسايا ،
ايل زومارى چاتماز هئچدە بىر آيا ،
یامان گونه دوشە جىدىر ، قىش گونو ...

" ذىحجه " دىير ... چوئلده شىطان داشلانىب ،
قوناقلىقدا سارى قارپىز قاشلانىب ،
پايىز گلىپ توى - دويونلر باشلانىب ،
آغ اينگى دوغوب بگىن بو گئجه ،
سامانلىقدا ، توى توتولوب بو گئجه ...

آخاڭ سولار درە لرددە سئللەنير ،
آلادۇزىدە ، عشوه ، غمزە للەنير ،
گوللو تومان ، پوللو يايلىق ئللەنير ،
خلوت يئرددە شوخ مەملەر ئللەنير ...
دوغوب بگىن آغ اينگى بو گئە ،
سامانلىقدا ، توى توتولوب بو گە .

بیر نئچه گون خلقین اوزو گو لرسه
ارباب اونو فالاقفایا باغلدار .
اونون قانین سورماق ایچون روضه خوان
محرمده ، های - های ایله آغلدار . . .

داغلیقلارین وار دیر سرین‌هاواسى
يونجالىغىن واردىر سير و صفاسى .
سانما ایران صاحبسىزدىر ، آى اوغلوم !
خاراب كندىن واردىر نئچه آغاسى . . .

" شام " دان كۆچوب گلن بىزىم ديارا ،
قارانقوشلار يوواتىكىر هر باهار .
بىزىم يوردا ازل گوندن آلېشمىش
" جزاير " دن كۆچوب ، گلن قارانقوش .

" توركەدارى " اوواسىندا گزەردىيم
قوشما قوشوب دفترىمى بزەردىيم .

گون باييلىب هر طرفه ،
يونجالار

عطير سرپير ، يولدان گئچن يولچويا .
 بيلم هارдан پاريلدادى ، اولدوز تك ،
 آللى - پوللو گلين ... بيزيم همسايا ؟

كولابتىن آراقجينا تيكىدىير
 سيراسيرا ، الوان - الوان اولدوزو .
 بزه نىبىدىير طاووس كىمى بىر باخين !
 تومان ، تومان اوسته گئىيىب ، ائل قىزى ...

دئمك كى من شاعر ايديم ازلدن
 خوشلاناردىم اوشاقلىقدان گۈزەلدن .
 روپالارين محىطىنى آشاردىم ،
 ائل قىزينا ماهنى ، غزل قوشاردىم .

قوشما قوشدوم آللى - پوللو گلينه ،
 وئردى منه نه گلير سەاليىنه ،
 دىييلدى كى ساقى ، وئره آل شراب
 وئردى بىر جوت چىل - چىل تويوق ، اىپ جوراب .

عاشق ايديم اونا ئوزو بىلمىرىدى ،

منى گوئرجك عشهه ايله گولمودى ...

بېر گون سحر بۇستانلىق دان گلىرىدى ،

كەھلىك كىمىي ساللاناراق يېرىپىرىدى ،

بېر تاي قاپىز چاتمىشىايدى ائشىگە

تحفه اولسۇن كەخدايىا ، خان ، بېگە .

منى گوئرجك گۈزلىرىنى داراتتى ،

چووالىيندان ، ايرىقاپىز چىخارتتى ...

ساري قارپىز بىلەنرەمىش كىنده

قارپىز دئمە ، زۇغۇنلى مائەدە .

ئىشىجە كى گول خاطرلادار باھارى

چىخسا اگر ساري قارپىز اوغرۇما ،

خاطرلارام ، او سارىشىن نىڭارى ...

گۈرونوردو ، پىنجرەلى آغالىق

او اوزاقدا ، آغاچلىقلار آردىندان

اوردا ياتىپ - دورا نلارى سانماكى ،

بە حاكىدىر ، نە قاضىدر ، نە دە خان

او آغالىق بىر تاجرىن ئويىدىر .

بو گون اوردا اوغلانلارى بىلە نىير ،

بىر ائدېرىكى ظلم و فساد يوواسى
ترياك چكىر سيدلرین بالاسى .
اسكى چاغلار ئۇدالماش ، بى ، خانلار
تاجىلدەن ، بوكون ، چوخلۇ ارباب وار .

بىر گون ارباب بىزى قوناق چاغىردى
آچدى سفره ئۇنومۇزه باهار تك
آغ لاوشلا نازە كە گتىردى
كىشىميش وئردى قوناقلارا بىر اتك .

يۇنما داشدان ، آغ كېپىچەن قايرىلەميش
آغالىغىن جلوه سى وار ، صفاسى
پنجرە لر داغا باخار ،
داغلارين ،

گئچە ، كونوز اسمر گۈزلە هاواسى .

ايوان دوشوب اوناقلارىن ئۇنۇندا
ستونلارى آغا جىداندىر ايوانىن ،
كىند ايچىيندە او شاهىباز بنا دىبر ،
سارما شىقلار بوروموسدو هەريانىن .

دورد اوتاق وار گونشلى در هر بىرى
 گول - چيچكلى "ھريس" لرلە دوئشەنپ
 خالجالارا باخان ، شاعر گۈزىلە
 سانار ، يئرە گول يارپاگى الهنىپ .

ارباب اوغلو ترياكى دىير .. مريض دىير ،
 چوخ يوخولو، چوخ قارىتنلى ، يالاقدىر .
 دوشۇنمزكى او طفيلي عمرونده ،
 خاليلارى توخويانلار چىپلاقدىر .

پله كاندان انهرايكن باغچايا
 گۈز گىزدىردىم ، سرداربادا تاغچايا
 الوان - الوان آراق ، شراب شوشمى .. .
 كوب ، كوزهلىر سوئىكە نمىشىدى يان - يانا .

دولدور موشدى آنبارينا ، پارازيت !
 يوز ائولى بىير كندىن ، ايللىك روزوسون .
 او ازدها يئىيب ، دويماق بىلمىزكى
 هر ايل آلار دول آروادىن قورzosون .

فالانمیشدی تاوانادک دهليزده
 خرمن - خرمن ، فالاق - فالاق قارپیزلار .
 حیرت ائدیب ئوز - ئوزومه دوشوندوم :
 - جاناواردا نه دویولماز قارین وار .؟"

سو باشيندا پالتارلارين يوواركن
 بير ياشماقلى ، پشنه خابلى قىز گۈرددوم
 ياناشاراق كد خدايا ، سوروشدوم ،
 "كولوب دئدى : - او رعيت قىزىدىر .
 كىزىدىر ائوين يووور پالاسين
 صيفه ائدیب ، آغا يالقىز قالماسين . . ."

ای اكينچى ، يوردون قارا گونلوسو !
 كېچنلردن سنه " حكيم لعلى " لر
 آلاي ائدیب اربابلارين گولدور دو . . .
 سرباز ائتدى سنى بير گون قالابك ،
 سرحدلرده ، ايستى گوندە قىرد يېرىدى

ياغيش ، ياغدى . . . سئل خرمىن آپاردى
 ايستى يئللر ، بوسنانلىغىن قوروتدى

يئر تىپشىدى ... تىپشەركن ، آجلىقلا ،
يئر اوزوندن يورت - يووانى قوبارتىدى .

گتىرىدىلر طاعون ، وبا حاجىلار ...
مېن سيناقدان گىچدىن ...
ايىندى دە گۈرۈم ؟
اى زواللى بودۇنىادا ، نه يىين وار ؟

بىرايل سنه تورپاق ، اوتلاق وئرىيلدى
لاكن افسوس ! ... بىرايل باشا ، چاتىدادان
قۇزقۇنلارين قانادلارى گىرىلدى ...
تايلا لارىن اولدادىلار اربابلار ،
اولدو بوتون اميد لرىن تارومار ...

آغ انقلاب قوبىدو ، سنه ساتدىلار
سوسۇز تارلا ، شورا تورپاق ، داشلىق يئر .
دوشدو پايى يو بولۇشده آغانىن
ۋئرىيملى يئر ، باغ - باغچالار ، كەھرىزلىر ...
بوشلو دوشدون حكومته

نهایت ،

یوک - یاپینی چاتیب ، کوئچدون تهرانا . . .

باش فئودال گوهنیرکن ایشینه ،

اولدو " تورپاق رفرمو " دا ، افسانا .

سون / تیر ۵۴

سون

سۈرگۈن ...

۱

آرتىق خزان ...

فانلى خزان يوكون چاتىپ
 يوردو موزدان كۆچمۇش ايدى ،
 "قىرىزانتىيم" فصلى گئچىپ ، قاپىمىزى قونان
 يامان بىر فيش ايدى .
 هاوا سويوق ، آخشام اوستو بىر قافله
 يولا دوشدى .
 ئوز يوردوندان قوولانلار ،
 دار دىبىيندن قورتولانلار ،
 ئوز دىلىنده غزل يازان ،
 ئوزون آزاد انسان سانان ،
 قوشولدولار او كاروانا ...

قارانلىقدا افقلە ، ئولىتلرىن ،
 ايتىلرىن
 اولدوزلارى آحىردىيلار ...
 او زاقلارдан ياسلى شەھرىن
 جىراقلارى باخىردىيلار .

قىرىزانتىيم : داودى گولى (لاتىنجه) .

۲

قارانليق ائو باغلى قاپى
 يئتيم - يئسir گۈز ياشلارى ،
 او طرفده ...
 بو طرفده ،
 اورەكلرده سىزى ، حسوت
 جلادلارا درين نفترت ...

 غملى گىچە ، دلى كولك اووولدايىر ،
 يوللار اوستە ، قارلى كوللار خىشىلدايىر .

داغى ، داشى قار بوروپوب
 " سايىن " يامان قووالايسير يولچولارى

دلى كولك هر طوفه سرپىر قارى ...
 ئولوم ، آجليق آغىز آچىب .
 كاميونون تكىلرى گىريپ قارا
 چاريقليلار آغىز قارى يارا ، يارا ،

سايىن : سراب - اردبىل يولوندا گدىك آدى

كاميونى اينه له بير ...

آيسيز توتفون، قارلى گئجه
غريبيلىكدىن بير پرده دير
كاميونون بورئزنتين ، يئل ترپدىر ...

٣

گدىكده بير قهوه خانا ،
قاپىسىندان ايشيق سوزور ...
دام - باجانى قار هوئرموشدور
قوجا "سايىن" عومور بويو ، قانلى صحنه
چوخ گوئرموشدور ...

يئل قاولارى ساوروراراق
اوز آنلاماز ، گۈز آنلاماز
شاختا يامان ياغدىرىر اوخ .
 يولچولارين ، قارلار اوسته
كۈلگەسى يوخ ...

ساكت ، سويوق قبرستانا ، بنزمر گدىك
قهوهخانا قاپىسىندان بير- بير گىردىك ...

قەھوھ خانا . . .

بىر قاپىلى ، بىر باجالى

پالچىق داخما . . .

بىر بوجاقدا توزلو ، سىينىق لامپايانىر ،

ھۆرمىجىلر ساچاقلارى سالخىم - سالخىم ،

كۆھنە قارا دىيەكلەرنەن ساللانىلار . . .

اوچاق اىچره ، سۈنن اوددان كول قالىبىدىر

سکى لرە قەھوھىدە چول ساللىبىدىر . . .

قوتۇر توتموش ، كۆھنە ، بورىنج بىر ساماوار

جيزيلىدا يېرى

قاينار ، قاراچاي سېبيل دىر

بويئر " سايىن " نئچە آغاج بوردان اوزان ،

" أردبىيلدىر " . . .

٤

بوران خىلىق قوالا يېب

قەھوھ خانا ازدحامدى .

" زاندارما " وار ، دوستاقلار وار

بودور : - غەمىلى توتفۇن صحنه

" سايىن " دا دىر

بلکه هر کس منیم کیمی
ئوز گونونوں ھاییندادیر ...

"ساوالانین" اتگیندە
ای لالھلی ، یاشیل ئولکە !
دیلمردیم کى ؛ شمال یئلی اویناتدیقجا
قیزیل بايراق قاندینی
اویاندیرار ، حقین سسى ،
عصیرلرین یوخوسوندان
شاه اسماعیل اولادینی ...

دیلمردیم کى :
چای آخدیقجا ، یئل اسدیکجه
زحتمکشلر امگیله "باليقلی" نین
کناریندا
تیکیله جك آغ مروردن ، قرانیت دن
باغ - باغچالى تازا بوردلار ،
تازا شهر ...

باليقلی : اردبیلدن گئچن چای آدى دير.

او شەردە اولمياجاق ؛ سوداڭرلۇ
 رباخوار لار اوپوراغى
 تۈزۈلۈ بازار ...
 ندە معبد فاناتىزمىن اوچاڭلارى .
 ندە گدىك دخەمىسى تك قەھەخانا
 تاوانىندا شىطان تورى ساچاڭلارى ...

5

آنادىرون ياشىل ئورپىك
 قىزىل ناجى !
 دروازاندان گىرەر ، گىرمىز گۆزە چارپدى
 دار آغاچى ...

گۆردىم صبحون نسيمىلە ، طنابلارى ساللانىيolar .
 ايکى يولون آيرىجىندا ، موهوماتىن آبدهسى
 بىر خارابا مسجد گۆردىم ...

شەرە گىردىك :
 ايت زوزەسى ، اذان سىسى
 ائشىدىلىدى ...

آلچاق داملار ، پالچيق ائولر ، دار كوجهلر
چارپدى گۈزە ...

٦

سورگون ، آزغىن " معلم " ھ
يورد وئردىلر ، كاروانسرا بوجاغيندا ...
ھيسلى ، بىتلى ، غملى داخما ...
اود يوخىدى اوجاغيندا ...

آنلا تدىلار :

— گئت مكتبه ، اوشاق اوخوت
درسدن سونرا ، دوئن ائويىنه
خوشدور داخما ! ...
قارانليقا غرق اولوبن ،
پارلاق قىزىل گونه باخما !
" ياد " ئ قول اول ،
درده آلىش ،
فارسجا دانىش !
اسيرلىكى ، دروېشلىكى تلقين ائيلە
اوشاقلارا ! ...

اينا نسيلا ر ترهاتا ،

بوبئش گونلوك ديريليكده

نه قىمت وار ؟

"داردونيا" موءمنلەر

بىر زندان دىر ...

آنjac " اوبيردونيا" دا وار ،

سوين سولار ، ياشيل باغلار

كۈزەل قىزلار ...

٧

بوتون شهر ظلت اىچەرە ...

آنjac مكتب سالونونوں چراقلارى

شعله چكىر ...

توى توتولوب ، تاجر - تجار ، فئوداللار

دئيب ، گولور ، شربت اىچىر ...

" آذربايچان فتحى " اىچون

شهرىن حاكم زىralى فرعون كىمى

قورولموشدور ...

بىر ئولومجول ، سيسقا جوان ، يالتاقلانىر

شعر اوخويور ، ثنا ائدير ، شاهلار شاهين .
 حاكم امير غرورلانيب . . .
 چوخ باغيرير ، چوخ چيغيرير . . .
 تهمت وورور بيزيم خلقه
 اودئيركى :- " خلق قورقوسو "
 تملسيزدير . . .
 عصيانلارين قايначلاري
 " خوى " ، " تبريز " دير !

قيش گئجمسى . . . سازاق اسيز
 حاكم يئنه ، صحبت ائدير :
 - اوغا تانرى تقدير يله ،
 عادل سلطان تدبىريله . . .
 عصيان اودو خاموش اولدو . . .
 بوندان سونرا سيزين شهر آباد اولوب
 جنت اولور . . .
 يالان دئدى باش زنزال
 قانلى خزانلارдан سونرا
 ائلين مالي نالان اولدى !
 بابك يوردو ويران اولدى !

بىر چوخلارى كۆچوب گئىدى ،
بىر چوخلارى ئولوب ، ايتدى ! ...

٨

گزدىم سەرى .
كۆزە چارپىدى :
احتشاملى مقبرەلر ،
ماللا جىقلار مدرسى
دالان كىمى ، اوزون بازار
پالچىق ائولر ، گونه حسوت فرش توخيان
يئتىم قىزلار ...

كۆزە چارپىدى
بىر چوخ يئرده :
امام قولو ، ماللا قولو
انسانلىقدان قالميش گئرى
خرافەنин اسييرلىرى ...
گزدىم شەرى ، سانكى سىن سىز بىر قىرسستان
قىرسستانين
نه اوجوار ، نه بوجاغى
ايلخى - ايلخى كۆپكلرىن اوتوراغى ...

٩

قىش سوووشوب ، ياز چاغىدىر
گۈز زميلر ، گول باغىدىر .
چيراق كىمى پارىلدايىان
قىزىل لاله يار پاگىدىر . . .

پرده لردن گونش باخىر
گۈز ياشى تك بولاق آخىر .
يئل قوباندا آغا جلىقدان
سولار اىچره شىمشك چاخىر .

باغ - باغچالار گوللەنېيدىر ،
گول يارپاغى ئەلمەنېيدىر .
خاراب شهر غمگىن ايسە
ياشىل " جىروال " بىزەنېيدىر . . .

١٠

اوج ايل منى ئوز قوبىنۇدا
نعمت يىتلە بىلسەدىنسە
اسكى ديار

جىروال ؛ اردبيلين شماлиيندا گۈزەل بىر بئر .

داغلار قدر آغيير ، آغيير

غميم واردير .

تاپدالانيب ، سويولموشام

نهيم واردير ؟

يوللار اوzac ، گئچيدلر دار ،

سد چكىيدىر ، چايilar ، داغلار .

اولسا "آراز" ، داشقين ، جوشقون ،

اولسا "سايىن" قارلى گدىك ،

تقدىريمىز يول وئيرىرسە

بلکه بىر گون گۈرۈشە ويڭ ...

تهران ۱۳۵۰/۲

بیان ۱۵ تومن

آذربایجان خلق مدنیتی مستقل اوجانی
۱۳۵۸